

NÁRODNÁ AGENTÚRA PRE ROZVOJ MALÉHO A STREDNÉHO PODNIKANIA

Využívanie informačných a výrobných technológií v malých a stredných podnikoch

N Á R O D N Á
A G E N T Ú R A
P R E R O Z V O J
M A L É H O A
S T R E D N É H O
P O D N I K A N I A

Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania
v spolupráci
s Infostatom a Ústavom pre výskum verejnej mienky pri
Štatistickom úrade SR

Využívanie informačných a výrobných technológií v malých a stredných podnikoch

Bratislava 2003

OBSAH:

	STRANA
1. ÚVOD	4
2. VYUŽÍVANIE INFORMAČNÝCH TECHNOLOGIÍ V MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOCH	9
I. INFORMAČNÉ TECHNOLOGIE POUŽÍVANÉ V SKÚMANÝCH MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOCH	9
II. ÚČELY, NA KTORÉ SA V MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOCH PREVAŽNE VYUŽÍVAJÚ INFORMAČNÉ TECHNOLOGIE	15
III. FORMY ELEKTRONICKÉHO OBCHODU V MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOCH	18
IV. POČET ZAMESTNANCOV, KTORÍ MAJÚ NA SVOJOM SLUŽOBNOM POČÍTAČI PRÍSTUP NA INTERNET	21
V. FREKVENCIA VYUŽÍVANIA INTERNETU NA PRACOVNÉ ÚČELY V MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOCH	23
VI. SPÔSOB PRIPOJENIA MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOV NA INTERNET	25
VII. VÝZNAM INTERNETU	27
VIII. PERSPEKTÍVY VYUŽÍVANIA INTERNETU V MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOCH	31
IX. DÔVODY NEVYUŽÍVANIA INTERNETU V MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOCH	33
X. OPERAČNÉ SYSTÉMY, KTORÉ V MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOCH VYUŽÍVAJÚ PRI SVOJEJ ČINNOSTI	35
3. VYUŽÍVANIE VÝROBNÝCH TECHNOLOGIÍ V MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOCH	40
4. VYBRANÉ EKONOMICKÉ UKAZOVATELE V MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOCH V ROKU 2002	49
I. ROČNÝ OBRAT MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOV V ROKU 2002	49
II. PODIEL EXPORTU Z CELKOVÉHO OBJEMU VÝROBY V ROKU 2002 V MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOCH	52
5. METODIKA VÝSKUMU	54
HODNOTENIE TERÉNEJ FÁZY VÝSKUMU Z ASPEKTU KVALITY SPOLUPRÁCE ANKETÁROV S RESPONDENTMI (MALÝMI A STREDNÝMI FIRMAMI)	
6. ZHRNUTIE	55
7. ZOZNAM TABULIEK A GRAFOV	57

1. ÚVOD

Neoddeliteľnou súčasťou ekonomiky každého štátu s rozvinutým trhovým hospodárstvom je sektor malého a stredného podnikania, ktorý svojou produkciou na Slovensku predstavuje pri tvorbe hrubého domáceho produktu alebo pridanej hodnoty asi tri pätiny z celkového podielu výroby. Malé a stredné podniky, ktoré sú v rôznych štátoch kvalitatívne i kvantitatívne charakterizované rozdielne v závislosti od veľkosti danej národnej ekonomiky a príslušnosti k danému odvetviu národného hospodárstva, plnia v hospodárskej, spoločenskej i sociálnej oblasti viacero významných funkcií:

- **spoločenskú funkciu** plnia malé a stredné podniky poskytovaním práva slobodného podnikania, čím pomáhajú k rozvíjaniu demokratického a tým aj slobodného a pluralitného spoločenského systému

- **hospodárska funkcia** malých a stredných podnikov spočíva v prispievaní k zachovávaniu konkurenčného prostredia na trhu poskytovaním slobodnej voľby pre účastníkov trhu, spojenej so sankčným mechanizmom postihujúcim nevykonné a nekonkurencieschopné podniky

- **ponuková funkcia** malých a stredných podnikov sa prejavuje najmä v produkcii nielen spotrebných tovarov, ale tieto podniky sú aj dodávateľmi polovýrobkov a hotových výrobkov pre veľké firmy

- **pod štruktúrnou funkciou** malých a stredných podnikov sa chápe ich flexibilita a štruktúrna adaptabilita na rýchlo sa meniace hospodárske podmienky

- **funkciu v oblasti zamestnanosti** plnia malé a stredné podniky zohrávaním pozitívnej úlohy pri udržiavaní existujúcich pracovných miest a vytváraní nových pracovných príležitostí

- **významnú funkciu plnia malé a stredné podniky aj v procese zavádzania moderných informačných technológií do výroby.** Vo svete má rozširovanie progresívnych informačných technológií do všetkých oblastí hospodárskeho a sociálneho života za následok postupnú premenu súčasnej spoločnosti na spoločnosť informačnú. Vzhľadom na to, že malé a stredné podniky sú pri prijímaní a využívaní najnovších technológií najflexibilnejšie, sú právom označované za hnaciu silu rozvoja ekonomiky. Ak Slovenská republika nemá zaostávať za celosvetovým trendom musí nevyhnutne reštrukturalizovať a transformovať výrobu do oblasti vyspelých technológií, čo je nevyhnutné aj v súvislosti s našimi ambíciami vstúpiť do Európskej únie.

Vláda SR si vo svojom programovom vyhlásení v ekonomickej oblasti dala **za jednu z hlavných úloh podporu malého a stredného podnikania**, pričom sa zaviazala iniciovať analýzu legislatívnych predpisov upravujúcich malé a stredné podnikanie a na tomto základe sa zaviazala zlepšiť podmienky jeho vzniku a rozvoja. Postupne vypracovala a prijala rad opatrení pre ďalší rozvoj malého a stredného podnikania tak, aby sa zvýšila jeho konkurencieschopnosť a urýchlila sa jeho internacionalizácia a prienik na nové trhy. V snahe prejsť od kvantitatívneho rozvoja malého a stredného podnikania ku kvalitatívnemu sa rozhodla okrem tradičných foriem podpory prostredníctvom mäkkých úverov, záruk,

zárodkového kapitálu a ďalších, postupne používať nové rozvojové a podporné programy. V inštitucionálnej oblasti si vláda SR stanovila za cieľ zvýšiť efektívnosť a vzájomnú súčinnosť dvoch hlavných inštitucionálnych nástrojov podpory malého a stredného podnikania: **Národnej agentúry pre rozvoj malého a stredného podnikania a Slovenskej záručnej a rozvojovej banky**. Jedným z cieľov Národnej agentúry je rozširovať svoje programy tak, aby umožnili rast technologickej úrovne slovenskej produkcie. Medzi najvýznamnejšie programy jej činnosti pre rozvoj malého a stredného podnikania patrí grantový program na transfer technológií a úverové programy s výhodnými úrokovými sadzami.

Aby malé a stredné podniky na Slovensku mohli čo najefektívnejšie čerpať z uvedených podporných finančných zdrojov a aby ich Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania mohla poskytovať čo najširšiemu okruhu záujemcov, či už so spoluúčasťou štátu alebo Európskej únie, je potrebné mať k dispozícii informácie o potrebách a možnostiach rozvoja v tejto oblasti. V tejto súvislosti uskutočnil ÚVVM prieskum, ktorého objektom boli malé a stredné podniky na Slovensku. **Hlavnými cieľmi zisťovania bolo zistiť:**

- aká je vybavenosť malých a stredných podnikov informačnými a výrobnými technológiami a aplikačnými systémami
- na aké účely sa vo firmách tieto technológie používajú
- v akom rozsahu a akým spôsobom pripojenia využívajú malé a stredné podniky internet
- aký má pre tieto podniky pozitívny a negatívny význam využívanie internetu
- aké operačné systémy sa pri zabezpečovaní činnosti podniku používajú a v ktorom roku boli obstarané alebo upgradované
- aké výrobné technológie sa používajú v malých a stredných podnikoch, ako hodnotia predstavitelia skúmaných podnikov ich úroveň v porovnaní s úrovňou výrobných technológií vo svete a čo prípadne bráni širšiemu využívaniu moderných výrobných technológií v malých a stredných podnikoch
- aké možnosti majú skúmané podniky spolupracovať na vývoji výrobných technológií

Prieskum realizoval Ústav pre výskum verejnej mienky v spolupráci s Inštitútom informatiky a štatistiky v dňoch 11. až 23. júna 2003 na území celého Slovenska, pričom jeho cieľovými objektmi boli **malé podniky s 0 až 9 a s 10 až 49 zamestnancami a stredné podniky s 50 až 249 zamestnancami**. Keďže obdobný výskum bol realizovaný aj v máji 2000 a marci 2002, porovnanie údajov z troch sledovaní umožňuje definovať hlavné posuny v sledovaných oblastiach vybavenosti malých a stredných podnikov výrobnými a informačnými technológiami a aplikačnými systémami. Zloženie základného a výberového súboru, metodiku prieskumu a ďalšie informácie súvisiace s jeho realizáciou obsahuje metodika prieskumu v závere informatívnej správy.

Tabuľka na nasledujúcej strane poskytuje prehľad skúmaných podnikov z hľadiska počtu zamestnancov v troch spomínaných zisťovaniach, keďže rozdielmi v štruktúre sledovaných firiem bude možno vysvetliť vzniknuté diferencie medzi jednotlivými zisťovaniami.

Rozdelenie skúmaných podnikov podľa počtu zamestnancov a hlavnej činnosti (údaje v %)																								
Počet zamestnan- cov v podniku	Hlavná činnosť podniku																							
	1			2			3			4			5			6			7			8		
	00	02	03	00	02	03	00	02	03	00	02	03	00	02	03	00	02	03	00	02	03	00	02	03
0-9	7	7	10	3	4	1	50	46	42	2	4	1	7	11	12	3	4	4	2	1	1	26	23	29
10-49	21	21	17	7	5	5	25	31	33	2	5	4	17	19	18	2	5	3	2	1	2	23	13	18
50-249	26	43	31	21	8	8	16	14	19	7	1	3	9	19	16	2	5	2	0	0	9	21	10	12
celoslov. priemer	13	15	14	6	4	3	39	39	36	3	4	3	10	14	15	2	4	3	2	1	2	25	19	24

Legenda:

- 1 - priemyselná výroba
- 2 - poľnohospodárstvo/ potravinárska výroba
- 3 - obchod
- 4 - hotely/reštaurácie/pohostinstvo
- 5 - stavebníctvo
- 6 - doprava/ pošta/telekomunikácie
- 7 - peňažníctvo/poist'ovníctvo
- 8 - iné

00 – máj 2000

02 – marec 2002

03 – jún 2003

V porovnaní s prieskumom uskutočneným v marci 2002 sa štruktúra sledovaných malých a stredných podnikov v aktuálnom zisťovaní z hľadiska počtu zamestnancov a hlavného druhu činnosti vyznačuje niekoľkými odlišnosťami:

- o 12 percentuálnych bodov menej ako v marci 2002 sú v aktuálnom zisťovaní zastúpené stredné podniky s počtom zamestnancov od 50 do 249, ktorých hlavnou činnosťou je priemyselná výroba
- v aktuálnom zisťovaní je o 5 percentuálnych bodov viac stredných firiem s 50 až 249 zamestnancami, ktoré sú zamerané na obchodné činnosti
- medzi skúmanými strednými podnikmi v súčasnom prieskume je o 9 percentuálnych bodov väčšie zastúpenie firiem s 50 až 249 zamestnancami, ktoré podnikajú v oblasti peňažníctva a poisťovníctva
- medzi inými podnikmi boli v porovnaní s marcom 2002 vo väčšej miere sledované malé firmy s 0 až 9 pracovníkmi (o 6 percentuálnych bodov) a malé podniky s 10 až 49 zamestnancami (o 5 percentuálnych bodov)

Pre informáciu poskytujeme **prehľad „iných“ firiem**, v tej podobe, ako ich uvádzali respondenti vo svojich odpovediach (v zátvorke je uvedená frekvencia výskytu v zisťovaní):

„služby – nešpecifikované“ (32x), „vedenie účtovníctva“ (9x), „projektová činnosť“ (9x), „správa bytov a vykurovanie“ (8x), „súkromná bezpečnostná služba“ (8x), reklama a propagácia (8x), „zdravotnícke služby“ (7x), „predaj a servis výpočtovej techniky“ (5x), „geodetické služby“ (5x), „ekonomicko-organizačné poradenstvo“ (4x), „obchodno-inžinierske služby“ (4x), „vývoj programov na zákazku“ (2x), „audítorstvo“ (2x), „cestovná kancelária“ (1x), „výskum v oblasti prírodných vied“ (1x), „výroba izolačných okien“ (1x), „výroba nábytku“ (1x), „odevná výroba“ (1x), „elektroinštalačné služby“ (1x).

Najväčšia časť malého a stredného podnikania v uskutočnenom prieskume je koncentrovaná na obchodné činnosti (36%) a to predovšetkým v najmenších firmách s maximálnym počtom 9 zamestnancov (42%). Druhú najväčšiu skupinu tvoria podniky, ktorých hlavná obchodná činnosť je „iná“ ako boli uvedené (24%). Iné obchodné činnosti sú koncentrované v najväčšej miere v najmenších podnikoch s 0 až 9 zamestnancami (29%). Malé a stredné podniky s priemyselnou výrobou majú v zisťovaní zastúpenie 14% podielom, pričom v nej prevažujú firmy 50 až 249 pracovníkmi (31%). Takmer rovnakým podielom ako firmy s priemyselnou výrobou boli v prieskume zastúpené podniky zaoberajúce sa stavebníctvom (15%).

Z hľadiska krajového členenia Slovenska sú v jednotlivých regiónoch pomerne výrazné rozdiely v zastúpení malých a stredných podnikov podľa hlavného druhu činností, ktorý má firmy zapísaný v Obchodnom registri:

- Najrozšírenejší druh činnosti malého a stredného podnikania - **obchod** – je rovnako ako v prieskume uskutočnenom v marci 2002 vo väčšej miere ako je celoslovenský súbor zastúpený v Bratislavskom (45%) a Banskobystrickom kraji (40%), naopak, výrazne menej v Žilinskom kraji (21%).
- **Priemyselná činnosť** je charakteristická pre malý a stredný podnikateľský stav prevažne v Žilinskom (29%) a Trenčianskom kraji (21%), najmenej sa ňou zaoberajú firmy v Bratislavskom kraji (9%).
- **Stavebníctvom** sa v najväčšej miere zaoberajú malé a stredné podniky v Trenčianskom (23%) a Banskobystrickom kraji (18%), v najmenej miere v Trnavskom kraji (7%).
- **Poľnohospodárska a potravinárska výroba** je v malých a stredných podnikoch mierne viac rozšírená v Žilinskom kraji (5%).
- **Doprava, pošta a telekomunikácie** sú ako hlavné obchodné činnosti zastúpené vo väčšej miere ako je celoslovenský priemer v malých a stredných podnikoch v Trnavskom kraji (8%).
- Malé a stredné podniky zaoberajúce sa **iným druhom činnosti** ako boli uvedené sú najrozšírenejšie v Košickom (32%) a Trnavskom (31%) kraji, naopak menší podiel im patrí v Bratislavskom a Trenčianskom kraji (po 19%).
- **Peňažníctvo a poisťovníctvo** je v aktuálnom prieskume najčastejšie zastúpené v medzi malými a strednými podnikmi v Bratislavskom kraji (6%). Naopak, v Nitrianskom a Žilinskom kraji sme nezaznamenali ani jednu firmu s takýmto zameraním.

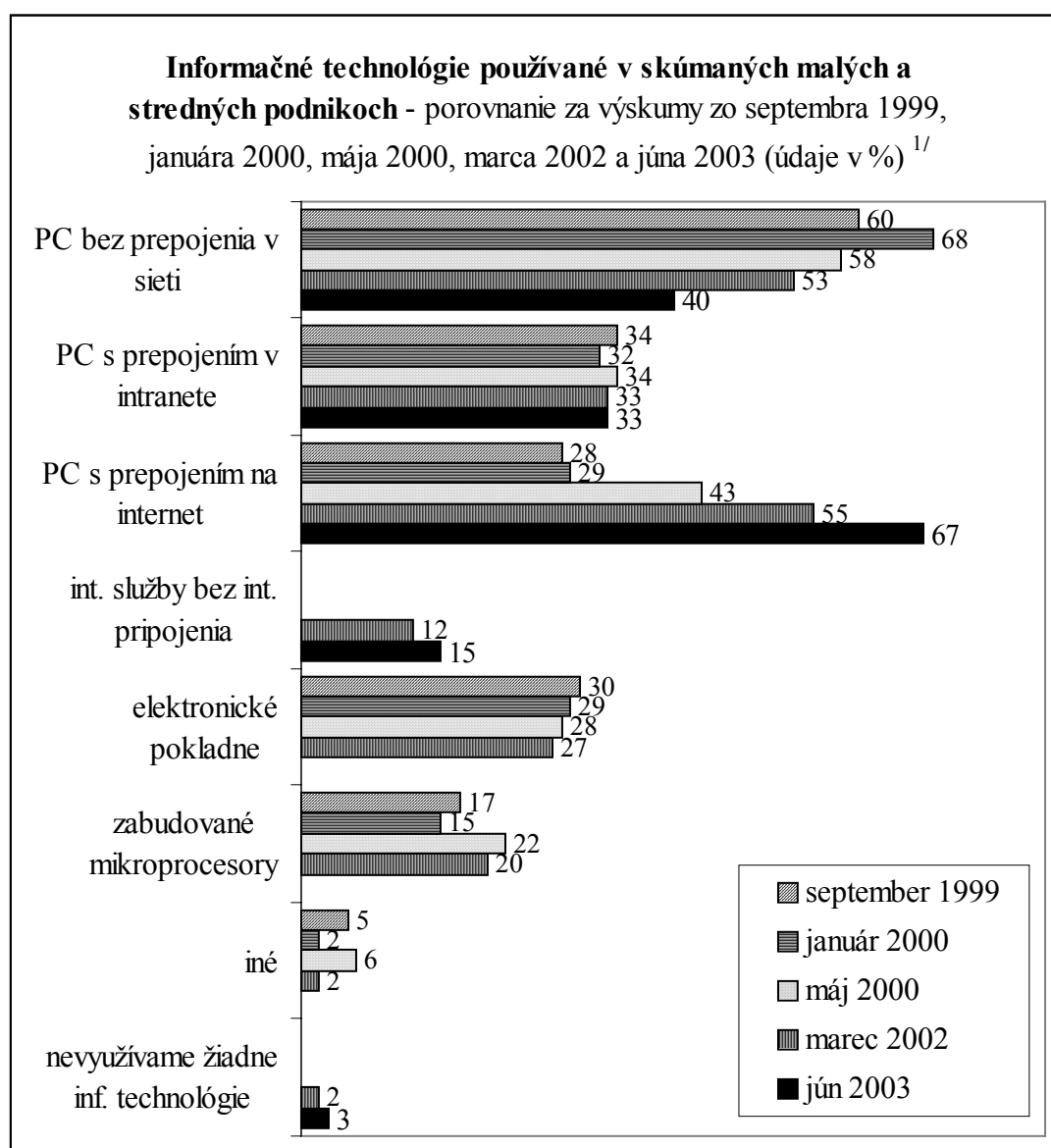
- Malé a stredné podniky, ktoré majú v obchodnom registri zapísaný ako hlavný druh činnosti – **hotely, reštaurácie a pohostinstvá** – sa oproti celoslovenskému priemeru vyskytovali častejšie v v Prešovskom kraji (7%).

2. VYUŽÍVANIE INFORMAČNÝCH TECHNOLOGIÍ V MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOKCH

I. INFORMAČNÉ TECHNOLOGIE POUŽÍVANÉ V SKÚMANÝCH MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOKCH

Význam malých a stredných podnikov v národnom hospodárstve Slovenska potvrdzuje aj skutočnosť, že sa im opakovane venuje osobitná pozornosť aj vo výskume verejnej mienky, a to z rôznych aspektov. Činnosť malých a stredných podnikov už bola zisťovaná Ústavom pre výskum verejnej mienky v spolupráci s Infostatom v súvislosti s riešením problému Y2K v septembri 1999 a v januári 2000. Nasledoval výskum z mája 2000, marca 2002 a aktuálny výskum z júna 2003.

Graf č. 1

^{1/} Súčet percent prevyšuje 100 pre možnosť uviesť viac odpovedí.

Kým v prvých dvoch výskumoch bola pozornosť zameraná na vtedy vychytený a dnes už takmer zabudnutý problém prechodu informačných systémov na rok 2000, vo výskume z mája 2000 bol kladený dôraz predovšetkým na zmapovanie úrovne penetrácie a využitia informačných technológií v malých a stredných podnikoch. V marci 2002 sa okrem zmapovania toho, ako sa za takmer dva roky od predchádzajúceho výskumu zmenila úroveň informačných technológií, tematicky špeciálne orientoval na to, aby hodnoverne reflektoval súčasnú pozíciu internetu a internetových technológií v malých a stredných podnikoch. Aktuálny prieskum z júna 2003 sa zameriaval na porovnanie výsledkov z predchádzajúceho zisťovania s odstupom jedného roka.

Naše pracovisko má z týchto piatich výskumov, ktoré zahŕňajú obdobie takmer 4 rokov, k dispozícii údaje o vybavenosti informačnými technológiami v uvedených podnikoch. Porovnanie súčasného stavu vybavenosti malých a stredných podnikov s údajmi zistenými v predchádzajúcich prieskumoch prezentujeme v grafe č. 1.

Pre informáciu dodávame, že z malých a stredných podnikov, oslovených v tomto výskume, **2,9%** uviedlo, že nevyužívajú **žiadnu** informačnú technológiu. Jednalo sa predovšetkým o podniky z oblasti dopravy, pôšt a telekomunikácií (7,4%) a so zameraním na hotely, reštaurácie a pohostinstvá (4,8%). Z hľadiska krajového členenia Slovenska sa táto odpoveď najčastejšie vyskytovala medzi oslovenými v Trnavskom kraji (4,9%). V Žilinskom kraji sa nevyskytol ani jeden malý alebo stredný podnik, ktorý by uviedol, že nevyužíva žiadnu informačnú technológiu.

V aktuálnom výskume sa potvrdila tendencia z predchádzajúcich výskumov: V malých a stredných podnikoch klesá množstvo samostatných počítačov bez pripojenia k počítačovej sieti. Kým v januári 2000 uvádzalo až 68% firiem, že vlastnia počítače, ktoré nie sú pripojené k počítačovej sieti, v máji 2000 klesol počet týchto firiem na 58%. V marci 2002 malo takéto počítače už len 53% firiem a v aktuálnom zisťovaní – v júni 2003 – len 40% firiem.

Potvrdila sa tiež druhá tendencia, ktorú sme v predchádzajúcich výskumoch zaznamenali: Nárast počtu firiem, ktoré majú svoje počítače pripojené na vonkajšiu sieť - internet. Vzhľadom na značný nárast počtu týchto firiem možno hovoriť o „internetovom boome“ v našich malých a stredných podnikoch. V januári 2000 uvádzalo 29% firiem, že majú svoje počítače pripojené na internet, v máji 2000 to bolo 43%, v marci 2002 až 55% firiem a v júni až 67% malých a stredných podnikov.

Vzhľadom na to, že niektoré podniky využívajú internet, resp. internetové technológie a služby bez toho, aby mali svoje vlastné podnikové počítače fyzicky k tejto sieti pripojené (napr. využívajú web hosting), dali sme v tomto výskume osloveným zástupcom podnikov možnosť uviesť aj túto alternatívu. Využilo ju takmer 15% opýtaných, čo je významným potvrdením rozmáhajúceho sa významu internetu pre malé a stredné podnikanie.

Na druhej strane, stabilizovaná zostáva vybavenosť malých a stredných podnikov osobnými počítačmi s prepojením v lokálnej počítačovej sieti (intranet). Možnosť odpovede využitia elektronickej pokladne a zabudovaných mikroprocesorov v technických a technologických zariadeniach sme respondentom v aktuálnom zisťovaní neponúkli.

Nasledujúca tabuľka detailnejšie porovnáva situáciu v malých podnikoch, s počtom zamestnancov od 0 do 9 a od 10 do 49 a v stredných podnikoch, s počtom zamestnancov od

50 do 249, z hľadiska vybavenosti informačnými technológiami v dvoch skúmaných obdobiach.

Tabuľka č. 1: Informačné technológie využívané v malých a stredných podnikoch v celoslovenskom priemere a podľa veľkosti podnikov (údaje v %)^{1/}

Informačné technológie	využívajú - celoslovenský priemer			podniky s počtom zamestnancov	využívajú		
	máj 2000 ^{2/}	marec 2002	jún 2003 ^{3/}		máj 2000 ^{2/}	marec 2002	jún 2003 ^{3/}
osobné počítače bez prepojenia v počítačovej sieti	58,2	53,4	40,4	0 - 9	59,8	57,2	44,7
				10 - 49	56,2	50,5	35,7
				50 - 249	56,1	41,7	32,6
osobné počítače s prepojením v lokálnej počítačovej sieti	33,9	32,5	33,3	0 - 9	28,2	23,9	25,5
				10 - 49	37,9	39,4	41,7
				50 - 249	61,4	61,9	47,4
osobné počítače s prepojením na internet	43,4	54,8	67,4	0 - 9	36,3	47,5	61,4
				10 - 49	53,0	60,6	73,9
				50 - 249	59,7	79,8	77,9
internet a internetové služby bez pripojenia počítačov na internet	-	11,6	14,6	0 - 9	-	9,5	13,3
				10 - 49	-	13,6	16,3
				50 - 249	-	16,7	15,8
elektronické pokladne	28,4	26,7	-	0 - 9	26,4	26,6	-
				10 - 49	25,6	26,5	-
				50 - 249	52,6	29,8	-
zabudované mikroprocesory v technických a technologických zariadeniach	21,6	20,2	-	0 - 9	15,8	14,0	-
				10 - 49	28,8	27,5	-
				50 - 249	38,6	34,5	-
iné	6,0	2,1	-	0 - 9	7,7	2,8	-
				10 - 49	2,7	0,7	-
				50 - 249	5,3	3,6	-

Nárast počtu PC s prepojením na vonkajšiu počítačovú sieť je za sledované obdobie evidentný tak v malých podnikoch ako aj v stredných podnikoch. Rovnako sa pri všetkých typoch podnikov potvrdila tendencia znižovania množstva PC bez pripojenia k nejakej počítačovej sieti.

Pri detailnejšom členení stredných podnikov badať určité diferencie pri vybavenosti počítačmi s prepojením v lokálnej počítačovej sieti (intranete), ktoré sú rozšírenejšie v podnikoch s počtom zamestnancov od 50 do 249.

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že využívanie informačných technológií každého druhu narastá s veľkosťou firmy. Neplatí to ale pri počítačoch bez pripojenia k sieti intranetu

^{1/} Súčet percent prevyšuje 100 pre možnosť uviesť viac odpovedí.

^{2/} Kategórie označené hodnotou „-“ neboli do výskumu v máji 2000 zaradené

^{3/} Kategórie označené hodnotou „-“ neboli do výskumu v júni 2003 zaradené

alebo internetu, kde je situácia opačná: čím menšia firma, tým častejšie sa v nej stretneme s týmto typom počítačov.

Tabuľka č. 2: Informačné technológie využívané v malých a stredných podnikoch podľa OKEČ a kraja, v ktorom firma sídli (údaje v %)^{1/}

		osobné počítače bez pripojenia v počítačovej sieti	osobné počítače s pripojením v lokálnej počítačovej sieti	osobné počítače s pripojením na internet	internet a internetové služby bez pripojenia počítačov na internet
Hlavný druh činnosti podľa OKEČ	priemyselná výroba	47,1	45,4	72,3	16,0
	poľnohospodárstvo/ potravínarska výroba	26,9	46,2	76,9	3,9
	obchod	36,1	29,2	67,9	16,4
	Hotely/ reštaurácie/ pohostinstvo	52,4	0,0	66,7	9,5
	stavebníctvo	43,4	25,4	65,6	13,9
	doprava/ pošta/ telekomunikácie	55,6	18,5	48,2	3,7
	peňažníctvo	42,1	68,4	79,0	21,1
	iné (uved'te)	39,1	37,6	65,5	13,2
Kraj sídla podniku	Bratislavský	29,6	25,1	63,7	19,0
	Trnavský	48,5	30,1	57,3	10,7
	Trenčiansky	41,7	33,9	73,0	12,2
	Nitriansky	40,8	22,5	75,5	6,1
	Žilinský	43,3	44,8	64,2	13,4
	Banskobystrický	45,7	37,7	66,7	21,0
	Prešovský	32,8	39,3	63,9	13,1
	Košický	45,1	45,1	75,8	14,3

Osobné počítače bez pripojenia k počítačovej sieti najviac využívajú firmy so zameraním na dopravu, pošty a telekomunikácie (56%). Naopak, počítače pripojené k intranetu sú charakteristické pre firmy v peňažníctve a poisťovníctve (68%). Najviac počítačov s pripojením k internetu je možné nájsť v peňažníctve a poisťovníctve, a to až 79% firiem.

Trenčiansky, Nitriansky a Košický kraj možno oproti ostatným krajom považovať za vyspelejšie čo sa týka penetrácie vyspелých informačných technológií. V týchto krajoch sme totiž zaznamenali vyšší počet firiem, ktoré disponujú počítačmi s pripojením na internet. V Trenčianskom kraji je to 73% a v Nitrianskom a Košickom až 76% firiem. V Košickom kraji je tiež najviac firiem, ktoré majú počítače pripojené v lokálnej sieti (45%), rovnako ako v Žilinskom (45%).

Zo všetkých oslovených malých a stredných firiem sme vyselektovali tie, ktoré uviedli, že nevyužívajú žiadnu informačnú technológiu. Ich množstvo podľa rôznych triedení uvádzajú nasledujúce dve tabuľky.

^{1/} Súčet percent prevyšuje 100 pre možnosť uviesť viac odpovedí.

Tabuľka č. 3.: Množstvo firiem, ktoré uvádzajú, že nevyužívajú žiadnu informačnú technológiu v celoslovenskom priemere a podľa veľkosti podnikov (údaje v %)^{1/}

		Percento firiem, ktoré nevyužívajú žiadnu informačnú technológiu
SR		2,9
Počet zamestnancov v podniku	0 - 9	4,9
	10 - 49	0,4
	50 - 249	1,1

Tabuľka č. 4.: Množstvo firiem, ktoré uvádzajú, že nevyužívajú žiadnu informačnú technológiu podľa OKEČ a kraja, v ktorom firma sídli (údaje v %)

		Percento firiem, ktoré nevyužívajú žiadnu informačnú technológiu
Hlavný druh činnosti podľa OKEČ	priemyselná výroba	1,7
	poľnohospodárstvo/ potravinárska výroba	3,9
	obchod	3,3
	hotely/ reštaurácie/ pohostinstvo	4,8
	stavebníctvo	1,6
	doprava/ pošta/ telekomunikácie	7,4
	peňažníctvo	0,0
	iné (uved'te)	3,6
Kraj sídla podniku	Bratislavský	3,4
	Trnavský	4,9
	Trenčiansky	1,7
	Nitriansky	2,0
	Žilinský	0,0
	Banskobystrický	3,6
	Prešovský	1,6
	Košický	4,4

Malé a stredné podniky s nižším ročným obratom v roku 2002, využívajú častejšie ako je celoslovenský priemer osobné počítače bez prepojenia k počítačovej sieti (do 1 milióna Sk – 45% a od 5 do 10 milióna Sk – 47%). Z hľadiska podielu exportu z celkového objemu výroby v roku 2002 bola táto odpoveď charakteristická najmä pre firmy s podielom exportu od 30% do 50% (52% podnikov) a od 50% do 70% (65% podnikov).

Firmy s vyšším ročným obratom v roku 2002 častejšie využívajú osobné počítače s prepojením v lokálnej počítačovej sieti (45% firiem s obratom od 10 do 50 mil Sk, 62% firiem s obratom od 50 do 100 mil Sk, 76% firiem s obratom od 100 do 500 mil Sk a 67%

^{1/} Rozdiel do 100% tvorí množstvo tých podnikov, ktoré uviedli, že využívajú nejakú informačnú technológiu.

firiem s obratom viac ako 500 mil Sk) a taktiež sa potvrdzuje, že čím vyšší bol ročný obrat firiem v roku 2002, tým častejšie disponovali ich firemné počítače prepojením na vonkajšiu počítačovú sieť - internet (81% firiem s obratom od 10 do 50 mil Sk, 82% firiem s obratom od 50 do 100 mil Sk, 91% firiem s obratom od 100 do 500 mil Sk a 100% firiem majúcich obrat viac ako 500 mil Sk).

Internet a internetové služby bez pripojenia firemných počítačov na vonkajšiu počítačovú sieť využívajú hlavne podniky, ktorých obrat v roku 2002 bol od 50 do 100 mil Sk (24%).

II. ÚČELY, NA KTORÉ SA V MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKoch PREVAŽNE VYUŽÍVAJÚ INFORMAČNÉ TECHNOLOGIE

V podnikoch, kde uviedli aspoň jeden používaný druh informačnej technológie mali pre potreby prieskumu uviesť, akým spôsobom ich využívajú.

Tabuľka č. 5.: Účely, na ktoré sa prevažne využívajú informačných technológií v skúmaných malých a stredných podnikoch v celoslovenskom priemere a podľa veľkosti podnikov (údaje v %)^{1/}

účel použitia	využívajú - celoslovenský priemer			podniky s počtom zamestnancov	využívajú		
	máj 2000	marec 2002	jún 2003		máj 2000	marec 2002	jún 2003
na spracúvanie ekonomickej agendy (napr. mzdy, účtovníctvo, skladové hospodárstvo)	85,3	88,2	84,1	0 - 9	81,3	85,5	82,0
				10 - 49	90,0	91,6	87,2
				50 - 249	96,4	95,2	85,3
na elektronickú poštu	36,4	46,0	63,1	0 - 9	29,6	38,4	56,3
				10 - 49	45,5	50,0	69,2
				50 - 249	53,6	78,3	77,9
na elektronický obchod	14,5	37,5	44,8	0 - 9	13,4	31,7	40,9
				10 - 49	14,6	42,0	48,2
				50 - 249	19,6	55,4	53,7
na riadenie časti prevádzky alebo výroby	28,7	27,8	26,4	0 - 9	24,1	21,4	20,4
				10 - 49	32,7	35,0	29,1
				50 - 249	50,0	43,4	47,4
na komplexné riadenie prevádzky alebo výroby	12,5	11,8	14,1	0 - 9	9,3	9,1	10,9
				10 - 49	15,5	13,6	16,0
				50 - 249	25,0	20,5	24,2
iné	11,1	7,3	5,3	0 - 9	13,4	8,1	7,4
				10 - 49	7,3	6,6	2,8
				50 - 249	8,9	4,8	2,1

Pri využívaní informačných technológií v malých a stredných podnikoch, ako vyplýva zo zistení troch prieskumov, stabilne zohráva dominantnú úlohu spracúvanie ekonomickej agendy.

Ostatné možnosti sú využívané o niečo menej. Veľmi významný je však značný nárast využívania informačných technológií na elektronickú poštu a elektronický obchod, teda nárast v oblastiach, ktoré tvoria kosť novú ekonomiky na západe. Oproti výskumu z marca 2002 vzrástol počet firiem komunikujúcich prostredníctvom e-mailov o viac než 17% a v súčasnosti predstavuje 63%.

^{1/} Súčet percent prevyšuje 100 pre možnosť uviesť viac odpovedí: napríklad elektronickej pošty, ale aj riadenia časti prevádzky, alebo výroby.

Výrazný skok, a to o 7%, zaznamenal aj elektronický obchod. Podľa zistení prieskumu máme už 45% malých a stredných podnikov, ktorým elektronický obchod nie je cudzí.

Aj tu platí zásada, že čím väčšia firma, tým extenzívnejšie a intenzívnejšie využíva informačné technológie na rôzne účely. Najvypuklejšia situácia je opäť pri riadení časti prevádzky alebo výroby a elektronickej pošte. Informačnú technológiu na riadenie časti prevádzky alebo výroby využíva približne 20% firiem s počtom zamestnancov od 0 do 9, no firiem s počtom zamestnancom od 50 do 249, ktoré využívajú informačnú technológiu na riadenie časti prevádzky alebo výroby je viac ako dvojnásobok, konkrétne 47%. A kým pre elektronickú poštu sa rozhodlo 56% firiem s počtom zamestnancov od 0 do 9 a 69% firiem s počtom zamestnancov od 10 do 49, tak až 78% firiem s počtom zamestnancov od 50 do 249.

Tabuľka č. 6: Účely, na ktoré sa prevažne využívajú informačné technológie v skúmaných malých a stredných podnikoch podľa OKEČ a kraja, v ktorom firma sídli (údaje v %)^{1/}

		na spracúvanie ekonomickej agendy	na riadenie časti prevádzky alebo výroby	na komplexné riadenie prevádzky alebo výroby	na elektronický obchod	na elektronicnú poštu	iné
Hlavný druh činnosti podľa OKEČ	priemyselná výroba	82,2	35,6	22,0	44,9	67,0	5,1
	poľnohospodárstvo/ potravínárska výroba	65,4	38,5	15,4	61,5	65,4	3,9
	obchod	89,3	20,5	11,4	49,7	66,4	2,0
	hotely/ reštaurácie/ pohostinstvo	90,0	10,0	10,0	50,0	70,0	5,0
	stavebníctvo	78,5	24,8	13,2	43,8	57,0	4,1
	doprava/ pošta/ telekomunikácie	76,9	23,1	11,5	38,5	30,8	11,5
	peňažníctvo	84,2	57,9	31,6	47,4	84,2	5,3
	iné	84,5	28,0	12,4	36,8	59,1	10,9
Kraj sídla podniku	Bratislavský	80,9	21,9	11,8	44,4	68,5	5,6
	Trnavský	88,8	25,5	9,2	38,8	42,9	4,1
	Trenčiansky	85,1	22,8	8,8	42,1	64,0	5,3
	Nitriansky	74,0	21,9	13,5	39,6	54,2	6,3
	Žilinský	91,0	37,3	17,9	44,8	56,7	7,5
	Banskobystrický	86,6	24,6	18,7	50,8	66,4	3,7
	Prešovský	85,0	30,0	18,3	55,0	71,7	5,0
	Košický	85,6	37,8	18,9	45,6	76,7	5,6

- **Na spracúvanie ekonomickej agendy** (napr. mzdy, účtovníctvo, skladové hospodárstvo) používajú informačné technológie vo svojich podnikoch najčastejšie firmy zamerané na obchod a zaoberajúce sa hotelierstvom, reštauráciami a pohostinstvom a sídlia prevažne v Žilinskom kraji.

^{1/} Súčet percent prevyšuje 100 pre možnosť uviesť viac odpovedí.

- **Na riadenie časti prevádzky alebo výroby a na komplexné riadenie prevádzky alebo výroby** využívajú IT najčastejšie firmy patriace pod peňažníctvo a poisťovníctvo a majúce sídlo v Košickom kraji.
- **Na elektronický obchod** informačné technológie najčastejšie využívajú firmy zamerané na peňažníctvo a pochádzajúce z Prešovského kraja.
- Využívanie **elektronickej pošty** je v porovnaní s celoslovenským priemerom charakteristické hlavne pre firmy z Košického kraja a pôsobiace v oblasti peňažníctva a poisťovníctva.
- Oslovené firmy uvádzali aj **iné** využitie informačných technológií, ako napr. : „digitálne spracovanie dokumentov“, „personálna agenda“, „tvorba výkresovej dokumentácie“, „konštrukčné a projektové práce“, „tvorba databázy informácií o výrobkoch a technológiách“, „administratívne účely“, „tvorba reklamných podkladov“. Takéto „iné“ využitie informačnej technológie bolo charakteristické najmä pre podniky v oblasti dopravy, pôšt a telekomunikácií a najvýraznejšie v Žilinskom kraji.

III. FORMY ELEKTRONICKÉHO OBCHODU V MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOKCH

Respondenti z podnikov, v ktorých využívajú informačné technológie na elektronické obchody – hovoríme o 44,8% skúmaných podnikov – mali ďalej uviesť presnejšie formy ich využitia.

Tabuľka č. 7: Konkrétne formy využitia informačných technológií v malých a stredných podnikoch v celoslovenskom priemere a podľa počtu zamestnancov (údaje v %)^{1/}

účel využitia	využívajú - celoslovenský priemer			podniky s počtom zamestnancov	využívajú		
	máj 2000 ^{2/}	marec 2002	jún 2003		máj 2000 ^{2/}	marec 2002	jún 2003
inzercia našich produktov na vlastnej web stránke	52,4	48,1	53,9	0 - 9	48,3	42,0	47,6
				10 - 49	59,4	53,7	53,3
				50 - 249	54,6	60,0	79,6
reklama našich produktov na cudzích stránkach	-	21,1	23,6	0 - 9	-	20,7	21,6
				10 - 49	-	24,4	24,4
				50 - 249	-	14,0	28,6
oslovovanie potenciálnych zákazníkov prostredníctvom rozosielania reklamných e-mailov	-	43,3	36,0	0 - 9	-	44,3	37,3
				10 - 49	-	42,3	37,0
				50 - 249	-	44,0	28,6
registrácia nášho podniku alebo výrobku v databázach prístupných v sieti internet	52,4	41,0	38,5	0 - 9	51,7	36,8	35,1
				10 - 49	53,1	43,1	36,3
				50 - 249	54,6	50,0	57,1
vyhľadávanie obchodných ponúk na internete	71,8	66,1	63,1	0 - 9	70,7	64,4	63,8
				10 - 49	65,6	66,7	65,1
				50 - 249	100,0	68,0	55,1
realizácia platieb cez banku elektronickou formou	46,6	55,0	60,4	0 - 9	44,8	50,0	58,9
				10 - 49	46,9	56,9	60,0
				50 - 249	63,6	70,0	67,4
predaj vlastných produktov alebo služieb koncovým zákazníkom	-	20,2	16,8	0 - 9	-	19,0	15,7
				10 - 49	-	23,6	19,3
				50 - 249	-	18,0	14,3
predaj vlastných produktov alebo služieb iným odberateľom alebo nákup produktov a služieb	-	17,9	20,6	0 - 9	-	18,4	20,0
				10 - 49	-	19,5	23,7
				50 - 249	-	12,0	14,3
marketingové akcie určené špeciálne pre internet (zvýhodnený internetový predaj, súťaže, sponzoring)	-	11,4	16,5	0 - 9	-	12,1	11,9
				10 - 49	-	9,8	20,7
				50 - 249	-	14,0	22,5

^{1/} Súčet percent prevyšuje 100 pre možnosť uviesť viac odpovedí.

^{2/} Kategórie označené hodnotou „-“ do výskumu v máji 2000 neboli zaradené.

účel využitia	využívajú - celoslovenský priemer			podniky s počtom zamestnancov	využívajú		
	máj 2000 ^{2/}	marec 2002	jún 2003		máj 2000 ^{2/}	marec 2002	jún 2003
vlastné internetové zákaznícke stredisko (komunikácia so zákazníkmi, vybavovanie reklamácií a sťažností, ...)	-	14,2	13,8	0 - 9	-	13,8	15,1
				10 - 49	-	14,6	9,6
				50 - 249	-	16,0	20,4
iná forma	14,6	2,6	1,1	0 - 9	20,7	4,0	2,2
				10 - 49	6,3	1,6	0,0
				50 - 249	0,0	0,0	0,0

Malým a stredným podnikom slúžia informačné technológie predovšetkým na vyhľadávanie obchodných ponúk na internete (63%), no využívajú tiež možnosť realizovať svoje platby cez banku elektronickou formou (60%). Takmer 54% týchto podnikov má vlastnú webovskú stránku, na ktorej inzerujú vlastné produkty.

Tabuľka č. 8: Konkrétne formy využitia informačných technológií na elektronické obchody v malých a stredných podnikoch podľa OKEČ a kraja, v ktorom firma sídli (údaje v %) ^{1/}

		inzerencia našich produktov na vlastnej web stránke	reklama našich produktov na cudzích stránkach	oslovovanie potenciálnych zákazníkov prostredníctvom rozosielania reklamných e-mailov	registrácia nášho podniku alebo výrobu v databázach prístupných v sieti internet	vyhľadávanie obchodných ponúk na internete	realizácia platieb cez banku elektronickou formou	predaj vlastných produktov alebo služieb koncovým zákazníkom	predaj vlastných produktov alebo služieb iným odberateľom alebo nákup produktov a služieb	marketingové akcie určené špeciálne pre internet (zvýhodnený predaj, súťaže, sponzorovanie)	vlastné internetové zákaznícke stredisko (komunikácia so zákazníkmi, ...)	iná forma
Hlavný druh činnosti podľa OKEČ	priemyselná výroba	73,6	34,0	40,0	37,7	67,9	56,6	22,6	28,3	15,1	15,1	1,9
	poľnohospodárstvo/potravinárska výroba	33,3	13,3	20,0	26,7	66,7	40,0	6,7	13,3	20,0	6,7	0,0
	obchod	53,4	19,9	38,4	41,8	58,9	59,6	17,8	21,9	18,5	13,7	0,7
	hotely/ reštaurácie/ pohostinstvo	60,0	10,0	30,0	20,0	50,0	90,0	10,0	10,0	10,0	60,0	0,0
	stavebníctvo	42,3	26,9	34,6	36,5	76,9	57,7	5,8	9,6	15,4	5,8	0,0
	doprava/ pošta/ telekomunikácie	40,0	10,0	50,0	40,0	50,0	60,0	30,0	30,0	20,0	20,0	0,0
	peňažníctvo	66,7	66,7	66,7	66,7	66,7	55,6	11,1	22,2	55,6	22,2	0,0
	iné (uved'te)	52,2	21,7	29,0	33,3	60,8	68,1	17,4	20,3	8,7	13,0	2,9

^{1/} Súčet percent prevyšuje 100 pre možnosť uviesť viac odpovedí.

^{2/} Kategórie označené hodnotou „-“ do výskumu v máji 2000 neboli zaradené.

		inzercia našich produktov na vlastnej web stránke	reklama našich produktov na cudzích stránkach	oslovovanie potenciálnych zákazníkov prostredníctvom rozosielania reklamných e-mailov	registrácia nášho podniku alebo výrobku v databázach prístupných v sieti internet	vyhľadávanie obchodných ponúk na internete	realizácia platieb cez banku elektronickou formou	predaj vlastných produktov alebo služieb koncovým zákazníkom	predaj vlastných produktov alebo služieb iným odberateľom alebo nákup produktov a služieb	marketingové akcie určené špeciálne pre internet (zvýhodnený predaj, súťaže, sponzoring)	vlastné internetové zákaznícke stredisko (komunikácia so zákazníkmi, ...)	iná forma
Kraj sídla podniku	Bratislavský	53,3	31,2	31,2	36,4	55,8	42,9	13,0	14,3	23,4	14,3	0,0
	Trnavský	63,2	21,1	31,6	34,2	60,5	68,4	0,0	15,8	18,4	21,1	0,0
	Trenčiansky	53,2	12,8	38,3	46,8	70,2	68,1	14,9	14,9	8,5	10,6	0,0
	Nitriansky	67,6	16,2	35,1	40,5	64,9	51,4	18,9	24,3	13,5	13,5	2,7
	Žilinský	50,0	26,7	36,7	43,3	56,7	80,0	20,0	26,7	20,0	10,0	0,0
	Banskobystrický	50,0	23,5	42,7	33,8	70,6	55,9	19,1	26,5	11,8	10,3	1,5
	Prešovský	42,4	24,2	33,3	51,5	63,6	63,6	27,3	27,3	18,2	15,2	0,0
	Košický	53,9	28,2	38,5	28,2	61,5	76,9	25,6	20,5	18,0	18,0	5,1

Sektor peňažníctva jednoznačne dominuje v extenzívnom využívaní informačných technológií: až 67% firiem tohto sektora registruje svoj podnik v internetových databázach, reklamuje svoje produkty na cudzích stránkach, oslovuje potenciálnych zákazníkov prostredníctvom rozosielania reklamných e-mailov a vyhľadáva obchodné ponuky na internete. Markantný je 56% podiel týchto firiem na realizovaní rôznych marketingových akcií určených špeciálne pre internet, napr. zvýhodnený predaj cez internet oproti klasickej forme predaja, súťaže, internetový sponzoring.

Firmy pôsobiace v oblasti hotelierstva, reštaurácií a pohostinstiev využívajú v porovnaní s ostatnými malými a strednými podnikmi informačné technológie prevažne na realizáciu platieb cez banku elektronickou formou (až 90%) a až v 60% využívajú vlastné internetové zákaznícke stredisko napr. na komunikáciu so zákazníkmi, vybavovanie reklamácií a sťažností a pod. Malé a stredné podniky zamerané na priemyselnú výrobu využívajú vo zvýšenej miere inzerciu svojich produktov na vlastnej web stránke (74%) a internet využívajú aj na hľadanie obchodných ponúk (68%). Vyhľadávanie obchodných ponúk na internete nie je cudzie ani pre firmy so stavebným zameraním. Až 77% z nich využíva túto formu elektronického obchodu.

Na vlastnej webovej stránke inzerujú svoje produkty alebo služby predovšetkým malé a stredné podniky z Nitrianskeho kraja (68%), reklama vlastných produktov na cudzích stránkach je charakteristická skôr pre firmy z Bratislavského kraja (31%) Potenciálnych zákazníkov prostredníctvom reklamných e-mailov oslovujú väčšinou podniky sídlia v Banskobystrickom kraji (43%) a svoj podnik, resp. produkt častejšie registrujú v databázach dostupných na internete firmy z Prešovského kraja. V Trenčianskom a Banskobystrickom kraji malé a stredné podniky častejšie vyhľadávajú obchodné ponuky na internete (70%, resp. 71%) a pre Žilinský a Košický kraj je charakteristická realizácia platieb cez banku elektronickou formou (80%, resp. 77%). Viac než 21% oslovených firiem z Trnavského kraja uviedlo, že využíva vlastné internetové zákaznícke stredisko a 23% podnikov z Bratislavského kraja uprednostňuje marketingové akcie určené špeciálne pre internet.

IV. POČET ZAMESTNANCOV, KTORÍ MAJÚ NA SVOJOM SLUŽOBNOM POČÍTAČI PRÍSTUP NA INTERNET

Firmy s prístupom na internet, t.j. 67,4% skúmaných firiem, mali uviesť, koľko z ich zamestnancov má na služobnom počítači prístup k tomuto médiu.

Tabuľka č. 9: Počet zamestnancov, ktorí majú na svojom služobnom počítači prístup na internet v celej vzorke SR a v rozdelení firiem podľa počtu zamestnancov (údaje v %)

		Viac ako tri štvrtiny, prípadne všetci zamestnanci		Polovica až tri štvrtiny zamestnancov		Jedna štvrtina až polovica zamestnancov		Menej ako jedna štvrtina zamestnancov		nikto	
		2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003
SR		35,6	35,3	10,6	13,5	10,6	17,2	39,1	32,6	4,1	1,4
Počet zamestnancov v podniku	0 - 9	45,6	43,8	10,7	11,7	10,3	16,2	25,8	25,9	7,5	2,4
	10 - 49	28,7	29,0	11,0	14,0	12,2	18,4	47,5	38,2	0,6	0,4
	50 - 249	15,1	19,2	9,6	19,2	8,2	17,8	65,8	43,8	1,4	0,0

V malých a stredných podnikoch existuje istý „hraničný fenomén“. Na jednej strane v 35% z nich majú na internet na svojom služobnom počítači prístup viac ako tri štvrtiny, prípadne všetci zamestnanci. No na druhej strane, takmer v takom istom množstve firiem, konkrétne v 33% z nich, má na internet prístup menej ako jedna štvrtina ich zamestnancov.

Zaujímavosťou, i keď logickou a pochopiteľnou, je fakt, že až v 44% malých podnikoch s počtom zamestnancov od 0 do 9 má na internet prístup viac ako tri štvrtiny zamestnancov, hoci viac ako tri štvrtiny zamestnancov majú prístup na internet len v 19% stredných podnikov s 50 až 249 zamestnancami, rozdiel je teda 25%. A na druhej strane: až v 44% stredných podnikov s 50 až 249 zamestnancami má na internet prístup menej ako jedna štvrtina zamestnancov, takýchto malých podnikov s počtom zamestnancov od 0 do 9 je však len 26%, teda o 18% menej.

Ak porovnáme výsledky aktuálneho prieskumu so zisťovaním uskutočneným v marci 2002, zistíme, že na Slovensku o 2,7 percentuálneho bodu klesol podiel firiem, v ktorých ani jeden zamestnanec nemá na svojom služobnom počítači prístup na internet. Výrazný posun nastal hlavne v kategórii stredných podnikov s 50 až 249 zamestnancami. V júni 2003 ani jeden takýto podnik neuviedol, že by ani jeden jeho zamestnanec nemal prístup na internet. Zároveň klesol podiel stredných podnikov, u ktorých má na svojom služobnom počítači prístup na internet menej ako jedna štvrtina zamestnancov (o 22 percentuálnych bodov). Svedčí to o rozširovaní prístupu na internet medzi zamestnancami stredných firiem s počtom zamestnancov od 50 do 249.

Tabuľka č. 10: Počet zamestnancov, ktorí majú na svojom služobnom počítači prístup na internet podľa OKEČ a kraja, v ktorom firma sídli (údaje v %)

		viac ako tri štvrtiny, prípadne všetci zamestnanci	menej ako tri štvrtiny zamestnancov	menej ako polovica zamestnancov	menej ako jedna štvrtina zamestnancov	nikto
Hlavný druh činnosti podľa OKEČ	priemyselná výroba	24,4	11,6	18,6	45,4	0,0
	poľnohospodárstvo/ potravinárska výroba	10,0	10,0	35,0	45,0	0,0
	obchod	35,8	16,6	14,7	30,9	2,0
	hotely/ reštaurácie/ pohostinstvo	42,9	7,1	0,0	35,7	14,3
	stavebníctvo	25,0	11,2	21,3	41,3	1,2
	doprava/ pošta/ telekomunikácie	23,1	7,7	15,4	53,8	0,0
	peňažníctvo	60,0	20,0	6,7	13,3	0,0
	iné (uveďte)	50,0	13,3	14,8	21,1	0,8
Kraj sídla podniku	Bratislavský	34,5	18,6	20,3	25,7	0,9
	Trnavský	34,5	12,1	8,6	44,8	0,0
	Trenčiansky	28,6	9,5	21,4	38,1	2,4
	Nitriansky	28,4	10,8	13,5	46,0	1,3
	Žilinský	39,6	11,6	18,6	30,2	0,0
	Banskobystrický	36,2	17,6	12,1	34,1	0,0
	Prešovský	38,5	12,8	17,9	20,5	10,3
	Košický	47,1	10,3	23,5	19,1	0,0

Viac ako trom štvrtinám svojich zamestnancov, prípadne všetkým, umožňujú prístup na internet predovšetkým firmy z oblasti peňažníctva (60%) a sídliace prevažne v Košickom (47%) a Žilinskom kraji (40%). Ale vo viac než polovici firiem (54%) patriacich pod sféru dopravy, pôšt a telekomunikácií sa na internet môže pripojiť menej ako štvrtina zamestnancov. Menej než štvrtinu zamestnancov s možným prístupom na internet na svojom služobnom počítači vykazujú hlavne malé a stredné podniky sídliace prevažne v Nitrianskom (46%) a Trnavskom (45%) kraji.

Viac než 14% hotelov, reštaurácií a pohostinstiev neumožňuje žiadnemu zo svojich zamestnancov mať na služobnom počítači prístup na internet. V porovnaní s celoslovenským priemerom sa tento jav častejšie vyskytuje v Prešovskom kraji (10%).

V. FREKVENCIA VYUŽÍVANIA INTERNETU NA PRACOVNÉ ÚČELY V MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOKCH

Pokiaľ má firma prístup na internet (67,4% skúmaných firiem), dôležitou otázkou sa stáva, ako intenzívne sa v nej využíva na pracovné účely.

Tabuľka č. 11: Frekvencia využívania internetu na pracovné účely v malých a stredných podnikoch v celej vzorke SR a podľa počtu zamestnancov (údaje v %)

		denne		dva až trikrát týždenne		raz týždenne		raz až dvakrát mesačne		iná odpoveď ^{1/}	
		2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003
SR		79,5	82,5	13,9	12,8	4,5	3,0	1,4	1,2	0,8	0,5
Počet zamestnancov v podniku	0 - 9	75,0	78,6	15,9	16,9	6,0	2,8	1,6	1,7	1,6	0,0
	10 - 49	83,1	85,6	12,6	8,7	3,3	3,9	1,1	0,5	0,0	1,4
	50 - 249	84,9	89,0	11,0	8,2	2,7	1,4	1,4	1,4	0,0	0,0

Z malých a stredných podnikov na Slovensku až 83% využíva internet denne a 13% dva až trikrát týždenne. Aj čo sa týka intenzity využitia internetu platí zásada, že čím väčšia firma, tým častejšie využíva internet. Kým napríklad denne využíva internet 79% podnikov s počtom zamestnancov od 0 do 9, tak podnikov s počtom zamestnancov od 10 do 49 je to už 86% a podnikov od 50 do 249 zamestnancov 89%.

Tabuľka č. 12: Frekvencia využívania internetu na pracovné účely v malých a stredných podnikoch podľa OKEČ a kraja, v ktorom firma sídli (údaje v %)

		denne	dva až trikrát týždenne	raz týždenne	raz až dvakrát mesačne	iná odpoveď
Hlavný druh činnosti podľa OKEČ	priemyselná výroba	87,2	9,3	2,3	1,2	0,0
	poľnohospodárstvo/ potravinárska výroba	70,0	20,0	5,0	5,0	0,0
	obchod	83,4	14,6	1,0	0,5	0,5
	hotely/ reštaurácie/ pohostinstvo	85,7	14,3	0,0	0,0	0,0
	stavebníctvo	75,0	11,2	10,0	3,8	0,0
	doprava/ pošta/ telekomunikácie	76,9	23,1	0,0	0,0	0,0
	peňažníctvo	86,7	13,3	0,0	0,0	0,0
	iné (uved'te)	83,6	10,9	3,1	0,8	1,6
Kraj sídla podniku	Bratislavský	84,1	11,5	1,8	0,0	2,7

^{1/} Najčastejšou „inou“ odpoveďou bola odpoveď „Podľa potreby“.

		denne	dva až trikrát týždenne	raz týždenne	raz až dvakrát mesačne	iná odpoveď
	Trnavský	84,8	8,5	5,1	1,7	0,0
	Trenčiansky	77,4	15,5	4,8	2,4	0,0
	Nitriansky	78,4	14,9	4,1	2,7	0,0
	Žilinský	83,7	11,6	4,7	0,0	0,0
	Banskobystrický	83,5	13,2	1,1	2,2	0,0
	Prešovský	79,5	18,0	2,6	0,0	0,0
	Košický	88,2	10,3	1,5	0,0	0,0

Vzhľadom na to, že väčšina firiem využíva internet denne, sú aj v triedení firiem podľa OKEČ-u medzi nimi len malé rozdiely vo využívaní internetu. Denne využíva internet pre svoju činnosť 87% malých a stredných podnikov pôsobiacich v peňažníctve a priemyselnej výrobe, 86% hotelov, reštaurácií a pohostinstiev, 84% podnikov, ktoré sa špecifikovali ako „iné“, 83% obchodných firiem, 77% firiem sektoru dopravy, pôšt a telekomunikácií, 15% z oblasti stavebníctva a 70% firiem sektoru poľnohospodárstva a potravinárskej výroby.

Aj v aspekte intenzity využívania internetu na pracovné účely dominuje Košický kraj, v ktorom denne využíva internet 88% malých a stredných podnikov.

Najmenej často (raz až dvakrát mesačne) využívajú internet na pracovné účely stavebné firmy.

VI. SPÔSOB PRIPOJENIA MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOV NA INTERNET

Pri podnikoch, ktoré disponujú prístupom na internet (67,4% skúmaných podnikov), nás zaujímal technický spôsob tohto pripojenia.

Tabuľka č. 13: Spôsob pripojenia malých a stredných podnikov na internet v celej vzorke SR a podľa počtu zamestnancov (údaje v %)^{1/}

		dial-up		pevná linkou		rádiové spojenie		mobilný telefón		zdieľané pripojenie		iný spôsob		neviem	
		2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003
SR		69,9	68,9	26,0	24,7	5,2	10,3	6,7	5,6	3,5	3,0	1,2	0,5	1,5	1,6
Počet zamestnancov v podniku	0 - 9	74,5	73,5	20,4	17,6	3,1	9,3	6,3	4,1	2,0	3,1	1,2	0,7	2,7	1,4
	10 - 49	67,4	63,0	29,9	32,7	7,0	11,1	8,0	5,8	3,2	2,4	0,5	0,0	0,5	2,4
	50 - 249	63,0	67,6	32,9	29,7	8,2	12,2	5,5	10,8	9,6	4,1	2,7	1,4	0,0	0,0

Výsledok výskumu, ktorý sme dosiahli, nie je žiadnym prekvapením: 69% malých a stredných podnikov využíva telefónnu linku okrem iného i na to, aby sa pripojili na internet. Pevná linka slúži 25% firiem. Ostatné spôsoby pripojenia majú len sekundárny význam. V priebehu roka však o 5,1 percentuálneho bodu narástol podiel firiem využívajúcich na pripojenie rádiové spojenie.

Spôsob pripojenia dial-up sa častejšie využíva v malých firmách od 0 do 9 zamestnancov (74%), avšak menej častejšie v stredných firmách od 10 do 49 zamestnancov (63%) a vo firmách s 50 až 249 zamestnancami v 68% podiele. Naopak, pevná linka si buduje svoje pozície práve vo väčších firmách, nájdeme ju v 17% podnikov s počtom zamestnancov od 0 do 9 a až v 33% podnikoch s počtom zamestnancov od 10 do 49 a 30% firiem s 50 až 249 pracovníkmi.

Za zmienku stojí fakt, že zodpovední pracovníci stredných firiem s počtom zamestnancov od 50 do 249 vôbec nemali problém s identifikáciou spôsobu pripojenia ich firmy na internet. Avšak stredné podniky s 10 až 49 zamestnancami mali väčšie problémy určiť spôsob pripojenia ich firmy na internet ako najmenšie podniky s počtom pracovníkov do 9 zamestnancov.

^{1/} Súčet percent prevyšuje 100 pre možnosť uviesť viac odpovedí

Tabuľka č. 14: Spôsob pripojenia malých a stredných podnikov podľa OKEČ a kraja, v ktorom firma sídli (údaje v %)^{1/}

		dial-up	pevná linkou	rádiové spojenie	mobilný telefón	zdieľané pripojenie	iný spôsob	neviem
Hlavný druh činnosti podľa OKEČ	priemyselná výroba	65,1	30,2	12,8	8,1	1,2	0,0	1,2
	poľnohospodárstvo/ potravinárska výroba	80,0	25,0	10,0	5,0	0,0	0,0	5,0
	obchod	72,7	18,5	10,7	3,9	3,4	0,5	2,0
	hotely/ reštaurácie/ pohostinstvo	50,0	50,0	7,1	0,0	0,0	0,0	0,0
	stavebníctvo	81,3	15,0	8,8	11,3	3,8	2,5	0,0
	doprava/ pošta/ telekomunikácie	46,2	38,5	7,7	7,7	0,0	0,0	7,7
	peňažníctvo	40,0	80,0	0,0	20,0	0,0	0,0	0,0
	iné (uved'te)	63,6	25,6	11,6	2,3	4,7	0,0	1,6
Kraj sídla podniku	Bratislavský	54,4	39,5	7,9	2,6	4,4	0,0	2,6
	Trnavský	74,6	22,0	5,1	1,7	1,7	0,0	0,0
	Trenčiansky	88,1	11,9	11,9	11,9	0,0	0,0	1,2
	Nitriansky	70,3	20,3	10,8	2,7	4,1	0,0	0,0
	Žilinský	67,4	25,6	7,0	14,0	0,0	2,3	2,3
	Banskobystrický	78,0	14,3	12,1	8,8	3,3	1,1	1,1
	Prešovský	76,9	18,0	5,1	5,1	2,6	0,0	5,1
	Košický	47,1	39,7	19,1	0,0	5,9	1,5	1,5

Systém dial-up je najrozšírenejší v stavebných podnikoch (81%) a vo firmách so zameraním na poľnohospodárstvo, resp. potravinársku výrobu (80%). Pevná linka si zase plní svoje poslanie najmä v peňažníctve (80%) a v hoteloch, reštauráciách a pohostinstvách (50%). Najvýraznejšie problémy pri určení spôsobu pripojenia vlastnej firmy na internet mali podniky zo sféry dopravy, pôšt a telekomunikácií, až 8% ich nevedelo určiť spôsob pripojenia.

Systém pripojenia dial-up je najrozšírenejší medzi podnikmi v Trenčianskom kraji a 40% malých a stredných podnikov Bratislavského a Košického kraja využíva pevnú linku na pripojenie na internet. Postupne sa rozširujúcim rádiovým pripojením disponuje 19% košických firiem. Viac než 5% predstaviteľov malých a stredných firiem sídlacích v Prešovskom kraji nevedelo určiť, aký spôsob pripojenia na internet využíva ich firma.

^{1/} Súčet percent prevyšuje 100 pre možnosť uviesť viac odpovedí

VII. VÝZNAM INTERNETU

Respondenti, ktorí majú svoje počítače pripojené na internet (t.j. 67,4%) alebo využívajú internet alebo internetové služby bez pripojenia svojich počítačov k tomuto médiu (t.j. 16,6%), mali zhodnotiť pozitívny a negatívny vplyv internetu pre celý podnikateľský sektor, resp. osobitne pre ich firmu. Začneme s prezentáciou pozitívnych aspektov internetu.

Tabuľka č. 15.: Pozitívny význam internetu pre malé a stredné firmy v celej vzorke SR a podľa počtu zamestnancov (údaje v %)^{1/}

		umožňuje pružnú komunikáciu s dodávateľmi/odberateľmi našich produktov alebo služieb	zlepšuje a zjednodušuje komunikáciu s bankou	zlepšuje a zjednodušuje komunikáciu so štátnou správou a samosprávou	znižili sa náklady na komunikáciu telefonmi, faxmi, klasickou poštou	predaj našich produktov prostredníctvom internetu je ziskový	zlepšuje informovanosť o našich produktoch alebo službách	zlepšuje prehľad o dianí v oblasti, v ktorej podnikáme	iné
SR		79,8	57,3	9,0	36,9	6,0	42,1	55,1	1,5
Počet zamestnancov v podniku	0 - 9	81,0	56,4	8,0	34,1	7,1	38,3	53,1	1,8
	10 - 49	79,8	58,8	7,7	36,1	3,9	45,1	57,1	1,7
	50 - 249	74,7	56,6	16,9	50,6	7,2	49,4	57,8	0,0

Pre 80% malých a stredných podnikov má internet pozitívny význam najviac pre priamy marketing, pretože internet umožňuje pružnú komunikáciu s dodávateľmi/odberateľmi ich produktov alebo služieb, 57% podnikov zasa oceňuje aj to, že zlepšuje a zjednodušuje komunikáciu s bankou.

Firmy vyzdvihujú tiež informačný rozmer internetu, keďže podľa 55% z nich internet zlepšuje prehľad o dianí v oblasti, v ktorej podnikajú.

No internet na Slovensku nie je nástrojom pre dosahovanie komerčného zisku. Len 6% firiem uvádza ziskovosť predaja prostredníctvom internetu.

Kvôli kompletnosti uvádzame tiež prehľad odpovedí typu „iné“: „informácie všeobecne“, „operatívnejšie riešenie rôznych návrhov“, „zatiaľ veľmi nevyužívame“.

^{1/} Súčet percent prevyšuje 100 pre možnosť uviesť viac odpovedí

Tabuľka č. 16: Pozitívny význam internetu pre malé a stredné firmy podľa OKEČ a kraja, v ktorom firma sídli (údaje v %)^{1/}

		umožňuje pružnú komunikáciu s dodávateľmi/odberateľmi našich produktov alebo služieb	zlepšuje a zjednodušuje komunikáciu s bankou	zlepšuje a zjednodušuje komunikáciu so štátnou správou a samosprávou	znižili sa náklady na komunikáciu telefónmi, faxmi, klasickou poštou	predaj našich produktov prostredníctvom internetu je ziskový	zlepšuje informovanosť o našich produktov alebo službách	zlepšuje prehľad o dianí v oblasti, v ktorej podnikáme	iné
Hlavný druh činnosti podľa OKEČ	priemyselná výroba	84,5	60,8	10,3	41,2	5,2	44,3	58,8	2,1
	poľnohospodárstvo/ potravínárska výroba	85,7	61,9	9,5	33,3	0,0	42,9	52,4	0,0
	obchod	79,9	57,3	5,0	33,9	7,1	46,4	53,6	0,4
	hotely/ reštaurácie/ pohostinstvo	57,1	42,9	35,7	35,7	28,6	28,6	28,6	7,1
	stavebníctvo	84,3	50,6	7,9	34,8	2,3	36,0	53,9	1,1
	doprava/ pošta/ telekomunikácie	84,6	61,5	7,7	15,4	15,4	38,5	61,5	0,0
	peňažníctvo	79,0	57,9	10,5	73,7	0,0	42,1	68,4	0,0
	iné (uved'te)	76,2	60,5	12,9	37,4	5,4	41,5	56,5	3,4
Kraj sídla podniku	Bratislavský	76,1	43,7	2,8	35,2	11,3	51,4	59,9	0,7
	Trnavský	86,2	66,2	15,4	30,8	1,5	27,7	41,5	1,5
	Trenčiansky	74,7	56,0	6,6	36,3	4,4	36,3	51,7	1,1
	Nitriansky	87,8	51,4	6,8	29,7	8,1	39,2	54,1	0,0
	Žilinský	75,0	59,6	9,6	34,6	3,9	38,5	48,1	1,9
	Banskobystrický	84,6	68,2	7,3	45,5	2,7	42,7	58,2	0,9
	Prešovský	71,1	64,4	13,3	26,7	11,1	37,8	60,0	4,4
	Košický	81,1	60,8	20,3	48,7	2,7	51,4	60,8	4,1

Skutočnosť, že internet umožňuje pružnú komunikáciu s dodávateľmi/odberateľmi produktov alebo služieb, kvituje až 86% firiem podnikajúcich v poľnohospodárstve a potravinárskej výrobe, 85% priemyselných podnikov a rovnaký podiel firiem podnikajúcich v oblasti dopravy, pôšt a telekomunikácií. U 62% poľnohospodárskych, resp. potravinárskych firiem a rovnakého množstva podnikov zo sféry dopravy, pôšt a telekomunikácií, získal internet plus za to, ako zlepšuje a zjednodušuje komunikáciu s bankou.

Ostatné pozitíva internetu vnímajú oproti ostatným sektorom najviac firmy z oblasti peňažníctva: až 68% z nich udáva, že internet zlepšuje prehľad o dianí v oblasti, v ktorej podnikajú a 74% z nich zase vďaka nemu znížilo svoje náklady na komunikáciu telefónmi, faxmi a klasickou poštou. Hotely, reštaurácie a pohostinstvá na internete oceňujú najmä to, že zlepšuje komunikáciu so štátnou správou a samosprávou (uviedlo to až 36%) a 29% týchto firiem má zisk z predaja vlastných produktov a služieb prostredníctvom internetu. Zlepšenie

^{1/} Súčet percent prevyšuje 100 pre možnosť uviesť viac odpovedí

informovanosti o vlastných produktoch alebo službách vyzdvihlo viac než 46% obchodných firiem.

Venujme sa teraz negatívneho významu internetu tak, ako ho reflektovali respondenti.

Tabuľka č. 17: Negatívny význam internetu pre malé a stredné firmy v celej vzorke SR a podľa počtu zamestnancov (údaje v %)^{1/}

		máme nízku efektívnosť predaja produktov alebo služieb prostredníctvom internetu	máme nízku návratnosť našich investícií do internetu	zvýšili sa nám poplatky za telekomunikačné služby	musíme investovať do oblastí, do ktorých sme doteraz nemuseli	musíme zamestnávať špeciálnych pracovníkov	znižuje sa pracovná výkonnosť našich zamestnancov	iné
SR		4,6	8,3	43,7	22,0	9,1	20,9	25,2
Počet zamestnancov v podniku	0 - 9	3,8	7,8	50,5	20,1	5,3	16,3	27,3
	10 - 49	6,1	7,5	41,3	20,7	8,9	24,9	20,2
	50 - 249	3,7	12,2	23,2	32,9	24,4	28,1	30,5

Pri výške poplatkov za telekomunikačné služby neprekvapuje, že využívaním internetu sa 44% podnikov zvýšili poplatky za telekomunikačné služby. S týmto nepríjemným problémom sa boria viac malé podniky od 0 do 9 zamestnancov (51%), než stredné podniky.

Druhým významným negatívom spojeným s využívaním internetu je pre 22% firiem potreba investovať do oblastí, do ktorých doteraz nebolo potrebné.

Hneď na treťom mieste je však presvedčenie 21% podnikov, že „internet žiaden negatívny význam nemá“.

Kvôli kompletnosti uvádzame tiež prehľad odpovedí typu „iné“, ktoré predstavujú až 25% podiel odpovedí: „nemá žiadny negatívny význam“, „negatívny význam je zanedbateľný“, „možnosť zavírania počítačov“, nespoľahlivosť techniky“, „dlhá čakacia doba na pripojenie“, „možnosť zneužitia informácií“, „neviem posúdiť“. Odpoveď „nemá žiadny negatívny význam“, tvorila v predchádzajúcom výskume samostatnú odpoveď, ale v aktuálnom prieskume bola zaradená do „inej“ odpovede, kde tvorila až 90% podiel zo všetkých „iných odpovedí“.

^{1/} Súčet percent prevyšuje 100 pre možnosť uviesť viac odpovedí

Tabuľka č. 18: Negatívny význam internetu pre malé a stredné firmy podľa OKEČ a kraja, v ktorom firma sídli (údaje v %)^{1/}

		máme nízku efektívnosť predaja produktov alebo služieb prostredníctvom internetu	máme nízku návratnosť našich investícií do internetu	zvýšili sa nám poplatky za telekomunikačné služby	musíme investovať do oblastí, do ktorých sme doteraz nemuseli	musíme zamestnávať špeciálnych pracovníkov	znižuje sa pracovná výkonnosť našich zamestnancov	iné
Hlavný druh činnosti podľa OKEČ	priemyselná výroba	7,9	7,9	42,7	20,2	9,0	18,0	29,2
	poľnohospodárstvo/ potravinárska výroba	5,0	15,0	50,0	15,0	15,0	25,0	20,0
	obchod	6,2	10,6	46,3	23,8	7,9	20,3	22,5
	hotely/ reštaurácie/ pohostinstvo	7,7	30,8	23,1	46,2	0,0	38,5	30,8
	stavebníctvo	0,0	4,8	47,0	24,1	9,6	16,9	25,3
	doprava/ pošta/ telekomunikácie	0,0	0,0	46,2	46,2	0,0	15,4	7,7
	peňažníctvo	5,3	0,0	26,3	10,5	31,6	47,4	26,3
	iné (uved'te)	1,5	5,8	42,3	16,8	8,0	19,0	30,7
Kraj sídla podniku	Bratislavský	6,3	10,2	39,8	22,7	10,2	36,7	14,1
	Trnavský	4,6	4,6	41,5	13,9	1,5	16,9	40,0
	Trenčiansky	0,0	6,9	58,6	27,6	10,3	10,3	26,4
	Nitriansky	6,8	5,4	48,7	18,9	4,1	5,4	29,7
	Žilinský	4,4	15,2	41,3	23,9	10,9	21,7	19,6
	Banskobystrický	2,8	8,3	42,2	24,8	12,8	19,3	24,8
	Prešovský	12,5	10,0	47,5	27,5	12,5	25,0	20,0
	Košický	3,1	7,7	29,2	15,4	9,2	24,6	33,9

Ťažké srdce za to, že sa im zvýšili poplatky za telekomunikačné služby, majú na internet najmä firmy zo sektora poľnohospodárstva a potravinárskej výroby (50%) a stavebné podniky (47%) a zároveň podniky pochádzajúce hlavne z Trenčianskeho kraja (59%). To, že musia investovať do oblastí, do ktorých doteraz nemuseli, nedáva spávať 46% zástupcom hotelov, reštaurácií a pohostinstiev a rovnakému podielu predstaviteľom firiem pôsobiacich v oblasti dopravy, pôšt a telekomunikácií. Toto negatívum uviedli vo zvýšenej miere aj podniky v Trenčianskom a Prešovskom kraji (po 28%). Na zníženie pracovnej výkonnosti svojich zamestnancov pod vplyvom internetu sa sťažujú hlavne malé a stredné podniky pôsobiace v sektore peňažníctva a poisťovníctva (47%) a firmy sídlia v Bratislavskom kraji (37%). Takmer tretina (32%) podnikov z oblasti peňažníctva uvádza, že kvôli internetu musí zamestnávať špeciálnych pracovníkov.

^{1/} Súčet percent prevyšuje 100 pre možnosť uviesť viac odpovedí

VIII. PERSPEKTÍVY VYUŽÍVANIA INTERNETU V MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOKH

Všetky firmy, ktoré využívajú internetové služby^{1/}, sa mali vyjadriť k budúcnosti tohto využívania v ich firme.

Tabuľka č. 19: Perspektívy využívania internetu v malých a stredných podnikoch v celej vzorke SR a podľa počtu zamestnancov (údaje v %)^{2/}

		očekávame zvýšenie komunikácie prostredníctvom e-mailu		očekávame zvýšenie potreby vyhľadávania informácií z internetu		očekávame zvýšenie objemu prostriedkov použitých na internetovú reklamu, propagáciu a promotérske služby		očekávame zvýšenie ziskovosti predaja prostredníctvom internetu		iná odpoveď		budeme využívať internet ako doteraz	
		2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003
SR		69,9	60,8	64,1	57,5	20,0	23,4	25,2	18,3	2,1	0,6	17,0	24,9
Počet zamestnancov v podniku	0 - 9	67,8	61,6	60,8	58,3	20,1	23,2	25,4	17,6	2,5	0,3	19,8	24,7
	10 - 49	70,0	60,3	65,7	54,3	20,3	23,7	25,6	18,1	1,0	0,9	15,5	26,7
	50 - 249	77,6	59,0	73,7	62,7	19,7	22,9	25,0	21,7	3,9	1,2	9,2	20,5

Firmy očakávajú najmä zvýšenie komunikácie prostredníctvom e-mailu (až 61% z nich) a zvýšenie potreby vyhľadávania informácií z internetu (58%). Firmy teda vidia perspektívy predovšetkým vo využívaní internetu na základné informačné a komunikačné služby. Podstatne menej firiem vidí možnosti zvýšenia komerčného využitia internetu: 23% očakáva zvýšenie objemu prostriedkov použitých na internetovú reklamu, propagáciu a promotérske služby a 18% zvýšenie ziskovosti predaja prostredníctvom internetu.

Ak pomineme iné odpovede, 25%, uviedlo odpoveď, že budú využívať internet ako doteraz.

Oproti predchádzajúcemu zisťovaniu uskutočnenému v marci 2002, o 8 percentuálnych bodov stúpol podiel malých a stredných firiem, ktoré sa domnievajú, že využívať internet ako doteraz.

^{1/} t.j. 67,4% skúmaných firiem s pripojením vlastných počítačov na internet a 14,6% skúmaných firiem, ktoré internetové služby využívajú bez toho, aby mali k nemu pripojené svoje počítače

^{2/} Súčet percent prevyšuje 100 pre možnosť uviesť viac odpovedí

Tabuľka č. 20: Perspektívy využívania internetu v malých a stredných podnikoch podľa OKEČ a kraja, v ktorom firma sídli (údaje v %)^{1/}

		očakávame zvýšenie komunikácie prostredníctvom e-mailu	očakávame zvýšenie potreby vyhľadávania informácií z internetu	očakávame zvýšenie objemu prostriedkov použitých na internetovú reklamu, propagáciu a promotérské služby	očakávame zvýšenie ziskovosti predaja prostredníctvom internetu	iná odpoveď	budeme využívať internet ako doteraz
Hlavný druh činnosti podľa OKEČ	priemyselná výroba	70,8	59,4	15,6	18,8	0,0	21,9
	poľnohospodárstvo/ potravinárska výroba	81,0	71,4	28,6	19,1	0,0	14,3
	obchod	53,8	50,8	24,0	23,1	0,8	29,4
	hotely/ reštaurácie/ pohostinstvo	50,0	57,1	42,9	14,3	0,0	21,4
	stavebníctvo	61,8	65,2	25,8	18,0	1,1	18,0
	doprava/ pošta/ telekomunikácie	53,9	53,9	15,4	15,4	0,0	30,8
	peňažníctvo	63,2	52,6	47,4	10,5	0,0	10,5
	iné (uveďte)	67,4	61,2	21,8	12,9	0,7	24,5
Kraj sídla podniku	Bratislavský	46,1	47,5	25,5	20,6	1,4	31,9
	Trnavský	67,7	66,2	23,1	12,3	0,0	20,0
	Trenčiansky	73,6	65,9	21,9	13,2	0,0	23,1
	Nitriansky	62,2	56,8	18,9	20,3	0,0	21,6
	Žilinský	66,7	60,8	9,8	17,7	3,9	25,5
	Banskobystrický	56,4	59,1	21,8	20,0	0,0	20,9
	Prešovský	66,7	66,7	31,1	24,4	0,0	17,8
	Košický	64,9	48,7	32,4	17,6	0,0	31,1

Najväčšie perspektívy vo využívaní internetu vidia firmy z oblasti poľnohospodárstva, resp. potravinárskej výroby: 81% z nich očakáva zvýšenie komunikácie prostredníctvom e-mailu a 71% zvýšenie potreby vyhľadávania informácií z internetu. Zvýšenie objemu prostriedkov použitých na propagáciu a promotérské služby očakáva 47% firiem z oblasti peňažníctva. Využívanie internetu ako doteraz najvýraznejšie predpokladajú malé a stredné podniky z oblasti dopravy, pôšt a telekomunikácií (31%).

Perspektívy využívania internetu sú najmä v Prešovskom kraji, v ktorom 68% firiem očakáva zvýšenie potreby vyhľadávania informácií z internetu a rovnaký podiel predpokladá zvýšenie komunikácie prostredníctvom e-mailu. Zvýšenie komunikácie prostredníctvom e-mailu však najvýraznejšie očakávajú vo firmách v Trenčianskom kraji (74%). Približne tretina malých a stredných firiem z Bratislavského a Košického kraja si myslí, že bude využívať internet ako doteraz (po 31%).

^{1/} Súčet percent prevyšuje 100 pre možnosť uviesť viac odpovedí

IX. DÔVODY NEVYUŽÍVANIA INTERNETU V MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOKH

Respondentom z firiem, ktorí medzi udávané informačné technológie neuviedli počítače pripojené na internet alebo využívanie internetových služieb bez pripojenia vlastných počítačov k internetu, bola položená otázka, v ktorej mali dôvody nevyužívania internetu vysvetliť. Táto otázka sa týkala 20,4% oslovených respondentov, ktorí poskytli nasledujúce informácie.

Tabuľka č. 21: Dôvody nevyužívania internetu v malých a stredných podnikoch v celej vzorke SR a podľa počtu zamestnancov (údaje v %)^{1/}

SR		necítíme potrebu využívať internet pre naše firemné aktivity		pre predmet činnosti našej firmy sa internet nedá využiť		nemáme dostatok vlastných odborných pracovníkov		nemáme dostatok finančných prostriedkov na nákup IT		predpokladáme ekonomickú nevýhodnosť internetových technológií		nepovažujeme bezpečnosť elektronických finančných transakcií za dostatočnú		obávame sa iných kriminálnych aktivít		obávame sa zníženia pracovnej výkonnosti našich zamestnancov		iné dôvody	
		02	03	02	03	02	03	02	03	02	03	02	03	02	03	02	03	02	03
		58,5	51,2	15,2	19,5	18,4	16,7	35,4	31,0	5,0	2,9	4,7	3,5	4,1	4,6	3,8	5,2	8,2	5,8
	0 - 9	61,8	54,8	16,6	15,3	16,2	13,7	32,8	39,0	4,6	2,4	4,1	4,0	4,1	1,6	2,9	4,8	7,5	7,3
	10 - 49	54,5	47,6	12,5	35,7	25,0	26,2	42,0	31,0	4,5	2,4	5,7	0,0	3,4	9,5	6,8	4,8	6,8	2,4
	50 - 249	30,0	12,5	10,0	0,0	20,0	12,5	40,0	62,5	10,0	12,5	10,0	12,5	10,0	25,0	0,0	12,5	20,0	0,0

Potrebu využívať internet pre svoju činnosť necíti viac než 51% týchto firiem. Platí pritom, že tieto dôvody uvádzajú predovšetkým menšie firmy: až 55% percent podnikov s počtom zamestnancov od 0 do 9 necíti potrebu využívať internet pre firemné aktivity. U stredných podnikov s počtom zamestnancov od 10 do 49 je to 48% firiem a u stredných podnikov s počtom zamestnancov od 50 do 249 je to len 13% podnikov.

Nedostatok finančných prostriedkov na nákup moderných informačných technológií uvádza 31% firiem. Na druhej strane, takmer 3% oslovených firiem predpokladá ekonomickú nevýhodnosť internetových technológií a približne 5% firiem sa obáva zníženia pracovnej výkonnosti svojich zamestnancov.

Kvôli kompletnosti uvádzame tiež prehľad odpovedí typu „iné“: „očakávame v budúcom roku“, „firma ešte len začína“, „sme nová firma, ešte sme nemali čas a peniaze“, „ekonomickú a ostatnú agendu spracúva iný subjekt za odmenu“, „nemáme záujem“, „majitelia využívajú vlastné doma i pre potreby firmy“, „firma dlhšiu dobu stagnuje, poprípade je v likvidácii“.

^{1/} Súčet percent prevyšuje 100 pre možnosť uviesť viac odpovedí

Tabuľka č. 22: Dôvody nevyužívania internetu v malých a stredných podnikoch podľa OKEČ a kraja, v ktorom firma sídli (údaje v %)^{1/}

		necítíme potrebu využívať internet pre naše firemné aktivity	pre predmet činnosti našej firmy sa internet nedá využiť	nemáme dostatok vlastných odborných pracovníkov	nemáme dostatok finančných prostriedkov na nákup IT	predpokladáme ekonomickú nevhodnosť internetových technológií	nepovažujeme bezpečnosť elektronických finančných transakcií za dostatočnú	obávame sa iných kriminálnych aktivít	obávame sa zníženia pracovnej výkonnosti našich zamestnancov	iné dôvody
Hlavný druh činnosti podľa OKEČ	priemyselná výroba	15,8	5,3	21,1	63,2	10,5	5,3	5,3	5,3	0,0
	poľnohospodárstvo/ potravinárska výroba	0,0	40,0	60,0	60,0	0,0	0,0	20,0	0,0	0,0
	obchod	56,1	17,5	19,3	22,8	0,0	3,5	7,0	10,5	7,0
	hotely/ reštaurácie/ pohostinstvo	80,0	40,0	0,0	60,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	stavebníctvo	48,4	22,6	16,1	32,3	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2
	doprava/ pošta/ telekomunikácie	58,3	16,7	16,7	41,7	16,7	0,0	8,3	8,3	0,0
	peňažníctvo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	iné (uved'te)	63,6	22,7	6,8	18,2	0,0	4,6	0,0	0,0	11,4
Kraj sídla podniku	Bratislavský	48,3	17,2	13,8	27,6	0,0	3,5	20,7	13,8	3,5
	Trnavský	75,8	18,2	18,2	21,2	6,1	3,0	0,0	3,0	9,1
	Trenčiansky	42,9	9,5	9,5	42,9	9,5	4,8	4,8	0,0	0,0
	Nitriansky	43,5	13,0	4,4	43,5	0,0	0,0	0,0	4,4	4,4
	Žilinský	35,7	21,4	14,3	50,0	0,0	7,1	0,0	0,0	7,1
	Banskobystrický	38,5	19,2	30,8	26,9	0,0	7,7	0,0	7,7	3,9
	Prešovský	46,2	46,2	30,8	15,4	0,0	0,0	7,7	0,0	7,7
	Košický	66,7	26,7	13,3	26,7	6,7	0,0	0,0	6,7	13,3

Potrebu využívať internet pre svoju činnosť necíti 80% hotelov, reštaurácií a pohostinstiev a podniky sídliace prevažne v Trnavskom kraji. Nedostatok odborných pracovníkov, ako dôvod nevyužívania internetu uviedlo až 60% firiem pôsobiacich v poľnohospodárstve a potravinárskej výrobe. Malé a stredné podniky zamerané na priemyselnú výrobu nevyužívanie internetu vo svojej firme odôvodňujú nedostatkom finančných prostriedkov na nákup informačnej techniky (63%).

^{1/} Súčet percent prevyšuje 100 pre možnosť uviesť viac odpovedí

X. OPERAČNÉ SYSTÉMY, KTORÉ V MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOKH VYUŽÍVAJÚ PRI SVOJEJ ČINNOSTI

Predstavitelia skúmaných podnikov sa vyjadrovali k otázke, **ktoré operačné systémy** využívajú pri prevádzke podniku. Zároveň mali uviesť aj rok jeho zakúpenia alebo upgradu. Otázka mala dve časti: operačné systémy používané na pracovných staniciach a operačné systémy používané na serveroch jednotlivých firiem.

Tabuľka č. 23: Využitie jednotlivých operačných systémov používaných na pracovných staniciach v malých a stredných podnikoch v celoslovenskom priemere a podľa veľkosti podnikov (údaje v %) ^{1/2/}

		MS DOS alebo Windows 3.1		MS WINDOWS 95 alebo 98		MS WINDOWS 2000		MS WINDOWS XP		LINUX	
		2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003
SR		33,2	21,3	79,6	71,4	26,0	37,2	3,2	15,2	4,0	5,1
Počet zamestnancov	0 - 9	30,9	18,5	77,0	71,7	19,2	29,7	1,7	13,2	2,1	3,2
	10 - 49	34,0	22,3	83,0	72,5	31,6	45,1	5,3	16,1	5,7	7,0
	50 - 249	44,6	31,2	84,3	66,7	44,6	49,5	4,8	21,5	9,6	8,6

MS WINDOWS 95 alebo MS WINDOWS 98 sú najpoužívannejšie operačné systémy na pracovných staniciach slovenských malých a stredných podnikov. Tieto operačné systémy uvádza 71% firiem. Oproti predchádzajúcemu zisťovaniu uskutočnenému v marci 2002 však badáme pokles počtu firiem, ktoré pracujú s týmito operačnými systémami (o 9 percentuálnych bodov) a zaznamenávame nárast podielu MS WINDOWS 2000, ktorý v súčasnosti využíva viac než tretina oslovených firiem (37%). Prekvapujúco stále vysoký podiel dosahujú zastarané systémy MS DOS a Windows 3.1.(21%), i napriek poklesu o 12 percentuálnych bodov.

Rozširujúci sa operačný systém MS WINDOWS 2000 našiel väčšie uplatnenie u stredných firiem s počtom zamestnancov 50 až 249, využíva ho takmer 50% podnikov tejto veľkosti. Využitie tohto operačného systému potvrdilo necelých 30% firiem s počtom pracovníkov 0 až 9. Malé podniky s 0 až 9 zamestnancami využívajú vo zvýšenej miere MS WINDOWS 95 alebo 98 (72%).

^{1/} Zvyšok do 100 % pri jednotlivých údajoch tvoria odpovede „nevyužívajú“.

^{2/} Súčet percent prevyšuje 100 pre možnosť uviesť viac odpovedí

Tabuľka č. 24: Využitie jednotlivých operačných systémov používaných na pracovných staniciach v malých a stredných podnikoch podľa OKEČ a kraja, v ktorom firma sídli (údaje v %)^{1/}

		MS DOS alebo Windows 3.1	MS WINDOWS 95 alebo 98	MS WINDOWS 2000	MS WINDOWS XP	LINUX
Hlavný druh činnosti podľa OKEČ	priemyselná výroba	30,4	76,5	40,0	14,8	7,0
	poľnohospodárstvo/ potravínárska výroba	17,4	73,9	43,5	13,0	4,4
	obchod	12,9	71,1	37,3	13,9	3,5
	hotely/ reštaurácie/ pohostinstvo	30,0	70,0	25,0	15,0	5,0
	stavebníctvo	19,8	79,3	30,2	14,7	4,3
	doprava/ pošta/ telekomunikácie	28,0	64,0	32,0	4,0	4,0
	peňažníctvo	31,6	42,1	57,9	36,8	0,0
	iné (uved'te)	25,1	68,3	39,9	18,6	7,1
Kraj sídla podniku	Bratislavský	23,8	55,8	45,4	16,3	2,9
	Trnavský	17,5	80,4	32,0	10,3	2,1
	Trenčiansky	20,0	84,6	30,0	16,4	6,4
	Nitriansky	13,2	82,4	31,9	15,4	5,5
	Žilinský	39,3	70,5	42,6	14,8	6,6
	Banskobystrický	16,2	66,9	36,2	13,9	6,9
	Prešovský	32,2	66,1	35,6	11,9	8,5
	Košický	17,9	75,0	40,5	21,4	4,8

V Bratislavskom kraji oproti ostatným krajom a hlavne v sektore peňažníctva preferujú modernejšie, resp. alternatívnejšie operačné systémy ako MS WINDOWS 2000 a MS WINDOWS XP. Necelých 58% firiem zo sektoru peňažníctva využíva MS WINDOWS 2000 a 37% pracuje v systéme MS WINDOWS XP.

Využitie zastaralých operačných systémov MS DOS alebo Windows 3.1 uviedli v 32% firiem pôsobiach v oblasti peňažníctva a rovnaký podiel podnikov sídliacich v Prešovskom kraji. Naproti tomu v Nitrianskom kraji sme zaznamenali oproti ostatným krajom relatívne najnižšie využitie zastaralých systémov MS DOS alebo Windows 3.1 (len v 13% firiem).

Najrozšírenejší operačný systém MS WINDOWS 95 alebo 98 je pomerne obľúbený najmä v Trenčianskom kraji, kde ho využíva až 85% a pracuje v ňom až 79% stavebných malých a stredných podnikov.

Tabuľka č. 25: Využitie jednotlivých operačných systémov používaných na serveroch v malých a stredných podnikoch v celoslovenskom priemere a podľa veľkosti podnikov (údaje v %)^{1/2/}

^{1/} Súčet percent prevyšuje 100 pre možnosť uviesť viac odpovedí

		MS WINDOWS NT		MS WINDOWS 2000		UNIX		LINUX		iné ^{3/}	
		2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003
SR		22,9	14,8	16,1	27,5	1,1	1,6	3,7	5,6	3,5	2,6
Počet zamestnancov	0 - 9	18,3	11,4	11,5	18,5	0,2	0,5	1,9	3,0	1,9	2,3
	10 - 49	29,1	18,0	19,1	37,7	0,7	2,6	5,0	5,5	4,6	1,8
	50 - 249	27,7	21,5	30,1	39,8	7,2	4,3	9,6	18,3	8,4	6,5

Na serveroch dominujú MS WINDOWS 2000 v 28% firiem a MS WINDOWS NT v 15% firiem. O tretie a štvrté miesto sa delia Unixové systémy: LINUX (6%) a UNIX (2%). Pochopiteľne, význam serverových operačných systémov stúpa s veľkosťou firmy, keďže tieto vo väčšej miere vyžadujú sieťové riešenia svojich informačných systémov.

Tabuľka č. 26: Využitie jednotlivých operačných systémov používaných na serveroch v malých a stredných podľa OKEČ a kraja, v ktorom firma sídli (údaje v %)^{1/}

		MS WINDOWS NT	MS WINDOWS 2000	UNIX	LINUX	iné ^{3/}
Hlavný druh činnosti podľa OKEČ	priemyselná výroba	18,3	35,7	0,9	7,0	1,7
	poľnohospodárstvo/ potravinárska výroba	21,7	56,5	0,0	4,4	8,7
	obchod	13,9	25,4	1,1	4,9	3,1
	hotely/ reštaurácie/ pohostinstvo	0,0	30,0	0,0	0,0	0,0
	stavebníctvo	14,7	23,3	0,0	1,7	2,6
	doprava/ pošta/ telekomunikácie	16,0	28,0	4,0	12,0	0,0
	peňažníctvo	5,3	47,4	21,1	15,8	0,0
	iné (uved'te)	15,9	23,5	2,2	6,6	2,7
Kraj sídla podniku	Bratislavský	9,3	36,6	3,5	4,7	1,2
	Trnavský	12,4	11,3	0,0	2,1	3,1
	Trenčiansky	18,2	22,7	0,0	3,6	6,4
	Nitriansky	17,6	22,0	1,1	6,6	3,3
	Žilinský	19,7	37,7	0,0	11,5	1,6
	Banskobystrický	13,9	23,9	2,3	6,9	3,9
	Prešovský	22,0	33,9	3,4	6,8	0,0
	Košický	14,3	33,3	1,2	6,0	0,0

Operačný systém MS WINDOWS NT nachádza uplatnenie predovšetkým na serveroch firiem v sektore poľnohospodárstva a potravinárskej výroby (22%), naproti tomu systémy UNIX tu nenájdeme. MS WINDOWS 2000 taktiež dominuje u firiem sektoru

^{1/} Súčet percent prevyšuje 100 pre možnosť uviesť viac odpovedí

^{2/} Zvyšok do 100 % pri jednotlivých údajoch tvoria odpovede „nevyužívajú“.

^{3/} Položka „iné“ obsahuje operačné systémy, pri ktorých respondenti nešpecifikovali, či ide o operačný systém na pracovných staniciach alebo na serveroch.

poľnohospodárstva a potravinárskej výroby (takmer 57%). Unixové systémy si razia cestu do firiem sektora peňažníctva: Unix sa nachádza v 21% týchto firiem, LINUX v 16%.

MS WINDOWS NT je rozšírený u 22% prešovských firiem a MS WINDOWS 2000 používaný na serveroch firiem je najrozšírenejší v Žilinskom (38%) a Bratislavskom kraji (37%).

K cieľom prieskumu patrilo aj zisťovanie rokov zakúpenia alebo upgradu jednotlivých operačných systémov využívaných v skúmaných podnikoch.

Tabuľka č. 27: Podiely využívaných operačných systémov, ktoré vo firmách zakúpili v jednotlivých uvedených rokoch (údaje v %)^{1/}

rok zakúpenia/ upgradu	MS DOS alebo Windows 3.1	MS WINDOWS 95 alebo 98	MS WINDOWS 2000	MS WINDOWS XP	LINUX	MS WINDOWS NT	MS WINDOWS 2000	UNIX	LINUX	iné
'90	1,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
'91	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,7
'92	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	3,3
'93	2,4	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0
'94	6,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7	0,0	2,0	0,0	1,7
'95	7,5	5,7	0,0	0,0	3,8	4,7	0,0	0,0	4,0	15,0
'96	6,5	7,2	0,0	0,0	6,3	7,1	0,0	0,0	5,3	8,3
'97	4,1	3,9	0,0	0,0	3,8	7,4	0,0	2,0	4,7	0,0
'98	10,1	16,4	0,0	0,0	7,0	19,5	0,0	2,0	5,3	11,7
'99	14,0	12,7	0,0	0,0	5,1	12,1	0,0	10,2	8,7	3,3
'00	13,5	18,9	35,2	26,7	21,5	16,5	34,9	18,4	20,7	16,7
'01	13,8	14,8	26,8	28,4	13,3	13,1	27,7	28,6	14,7	11,7
'02	13,0	14,5	25,9	29,2	25,9	11,7	24,9	32,7	23,3	18,3
'03	6,0	5,9	12,1	15,6	13,3	5,9	12,5	4,1	13,3	8,3

Respondenti mohli voľne uviesť aj **iné operačné systémy**, ktoré v ich podniku využívajú. Uvádzame ich doslovne, bez nároku na korektnosť názvu.

Tabuľka č. 28: Ostatné uvedené operačné systémy používané v malých a stredných podnikoch v celoslovenskom priemere (údaje v %)^{2/}

^{1/} Roky zakúpenia jednotlivých operačných systémov uvádzame doslovne, podľa výpovedí respondentov.

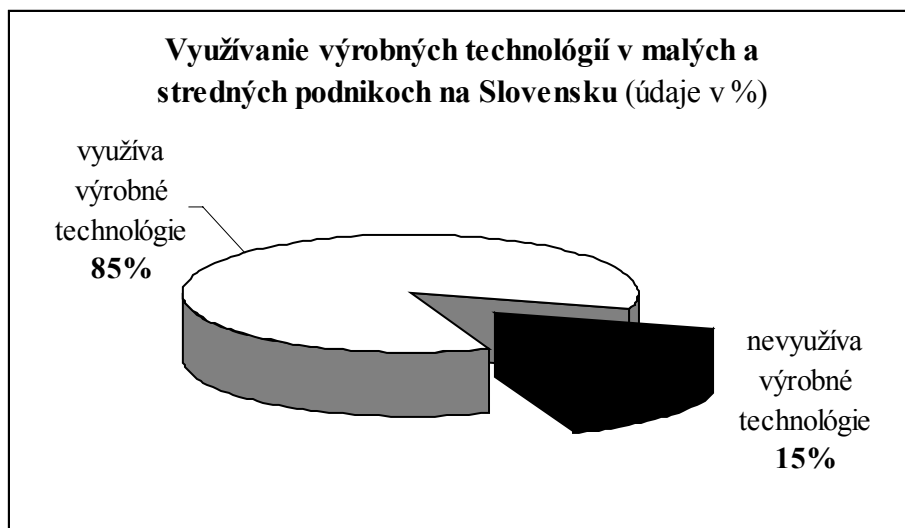
^{2/} Zvyšok do 100 % pri jednotlivých údajoch tvoria odpovede „nevyužívajú“.

Operačný systém	Percento z celkového množstva odpovedí
Novell, resp. Novell Netware	1,6
Windows ME (MILLENNIUM)	0,6
Macintosh	0,3
Windows Small Business Servers	0,1

3. VYUŽÍVANIE VÝROBNÝCH TECHNOLOGIÍ V MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOKCH

V procese približovania sa podnikateľských podmienok na Slovensku podmienkam v krajinách Európskej únie, do ktorej onedlho vstúpime, je dôležité, aby aj úroveň používaných výrobných technológií v našich malých a stredných firmách zodpovedala európskemu štandardu. Súčasťou prieskumu zameraného na malé a stredné podniky bolo z tohto dôvodu aj zisťovanie, do akej miery sa v uvedených podnikoch na Slovensku využívajú výrobné technológie, aká je ich úroveň podľa oslovených predstaviteľov firiem v porovnaní s úrovňou vo svete, aké sú dôvody ich prípadného nevyužívania a tiež skúmanie možností malých a stredných podnikov spolupracovať na vývoji nových výrobných technológií.

Graf č. 2.

Pätnásť percent zástupcov **malých a stredných podnikov**, ktorí boli v rámci zisťovania oslovení, uviedlo, že ich firma nevyužíva žiadne technické prostriedky pri svojej podnikateľskej činnosti. **Nevyužívanie technických prostriedkov** je vo väčšej miere v porovnaní s priemerom za celoslovenský súbor charakteristické pre najmenšie podniky s menej ako 10 zamestnancami (19%) a pre firmy, ktorých hlavným druhom činnosti zapísaným v Obchodnom registri je obchod (24%). Z hľadiska krajového členenia technické prostriedky pri svojej práci nevyužívajú v najväčšej miere malé a stredné podniky v Trnavskom (20%) a Banskobystrickom kraji (25%).

Tabuľka č. 29

Využívanie výrobných technológií v malých a stredných podnikoch na Slovensku v roku 2002 a 2003 (údaje v %)		
	marec 2002	jún 2003
využívajú výrobné technológie	85	85
nevyužívajú výrobné technológie	15	15

V nasledujúcej tabuľke sú uvedené názory respondentov – oslovených zástupcov firiem na úroveň výrobných technológií používaných v ich podnikoch v porovnaní s úrovňou výrobných technológií používaných vo svete.

Tabuľka č. 30

Hodnotenie úrovne výrobných technológií využívaných v podniku v porovnaní s ich úrovňou vo svete (údaje v %)								
Počet zamestnancov v podniku	1		2		3		4	
	marec 2002	jún 2003	marec 2002	jún 2003	marec 2002	jún 2003	marec 2002	jún 2003
0 - 9	24	29	30	32	21	16	25	23
10 - 49	24	31	40	30	16	13	19	26
50 - 249	34	28	34	32	13	13	13	27
Druh činnosti								
priemyselná výroba	22	30	40	38	26	21	12	11
poľnohospodárstvo/ potravinárska výroba	18	23	32	42	29	19	21	16
obchod	27	28	29	29	16	12	28	31
hotely/ reštaurácie/ pohostinstvo	8	10	48	37	16	21	28	32
stavebníctvo	22	28	37	35	23	14	18	23
doprava/ pošta/ telekomunikácie	31	18	36	37	19	18	14	27
peňažníctvo/ poisťovníctvo	22	53	44	6	0	6	33	35
iné	31	35	32	28	15	14	23	23
celoslovenský priemer	25	29	34	32	19	15	22	24

Legenda:

1. je na úrovni v súčasnosti používaných výrobných technológií vo svete
2. je na nižšej úrovni ako v súčasnosti používané výrobné technológie vo svete
3. je na podstatne nižšej úrovni ako v súčasnosti používané výrobné technológie vo svete
4. neviem posúdiť

Od marca 2002 mierne vzrástol podiel predstaviteľov malých a stredných podnikov, podľa ktorých úroveň výrobných technológií využívaných ich firmou je na úrovni v súčasnosti používaných technológií vo svete (z 25% na 29%). V marci 2002 a júni 2003 ide predovšetkým o predstaviteľov firiem sídlacích v Bratislavskom (33%) a v súčasnom prieskume aj v Trenčianskom kraji (34%). Výrobné technológie na úrovni v súčasnosti používaných vo svete podľa vlastného vyjadrenia využívajú rovnomerne vo všetkých veľkostných skupinách malých a stredných podnikov a vo zvýšenej miere ako je celoslovenský priemer hlavne firmy pôsobiace v sektore peňažníctva (53%).

Tretina respondentov klasifikovala v aktuálnom zisťovaní úroveň výrobných technológií, ktorú používajú v ich firme ako nižšiu, než je v súčasnosti vo výrobných technológiách vo svete, pričom v porovnaní s marcom 2002 tento podiel zostal takmer rovnaký. Rovnako ako v marci 2002 sa v tomto zmysle vyjadrili predstavitelia podnikov s priemyselnou výrobou (38%) a zástupcovia firiem, ktorých hlavným druhom činnosti sú hotely, reštaurácie a pohostinstvá (37%). V súčasnom prieskume to potvrdili aj predstavitelia podnikov z oblasti dopravy, pôšt a telekomunikácií (37%) a zo sektoru poľnohospodárstva

a potravinárskej výroby (42%). Z regionálneho hľadiska pokladajú úroveň používaných výrobných technológií za nižšiu ako vo svete predstavitelia podnikov sídliačich v Trenčianskom (39%) a Banskobystrickom kraji (38%).

Takmer šestina oslovených uviedla v aktuálnom výskume, že v ich podniku sa využívajú výrobné technológie, ktoré **majú podstatne nižšiu úroveň ako v súčasnosti používané výrobné technológie vo svete**. Prevažovali medzi nimi respondenti z podnikov so zameraním na poľnohospodárstvo a potravinársku výrobu (19%), ako aj priemyselnú výrobu a hotely, reštaurácie a pohostinstvá (po 21%) a v optike krajového členenia zástupcovia firiem z Trnavského (24%) a Prešovského (23%) kraja. Naopak, tento názor sa najmenej často vyskytoval u podnikateľov z oblasti peňažníctva (6%) a zo Žilinského kraja (3%).

Okrem porovnania úrovne používaných výrobných technológií v slovenských malých a stredných podnikoch so svetovým štandardom, bolo úlohou oslovených zástupcov firiem uviesť aj dôvody, ktoré podľa ich názoru bránia širšiemu využívaniu moderných výrobných technológií vo väčšej miere.

Z odpovedí respondentov vyplynulo, že tak ako v predchádzajúcom zisťovaní, **štyri pätiny firiem majú určité prekážky vo využívaní progresívnych výrobných technológií, naopak, pätina podnikov sa s prekážkami v tejto oblasti nestretáva**. Nasledujúca tabuľka prezentuje prehľad problémov, ktoré slovenským malým a stredným podnikom bránia vo väčšej miere využívať moderné výrobné technológie.

Tabuľka č. 31

Dôvody širšieho nevyužívania najnovších výrobných technológií v malých a stredných firmách (údaje v %)^{1/}										
Počet zamestnancov v podniku	1		2		3		4		5	
	marec 2002	jún 2003	marec 2002	jún 2003	marec 2002	jún 2003	marec 2002	jún 2003	marec 2002	jún 2003
0 - 9	14	10	48	44	16	15	18	13	19	30
10 - 49	19	14	60	45	20	9	7	12	20	31
50 - 249	15	17	67	52	20	21	4	11	21	21
Druh činnosti										
priemyselná výroba	18	12	74	64	24	14	1	1	8	25
poľnohospodárstvo/ potravinárska výroba	23	46	61	65	23	23	8	0	13	12
obchod	17	10	43	36	17	12	18	16	23	36
hotely/ reštaurácie/ pohostinstvo	6	5	63	62	15	24	9	0	18	33
stavebníctvo	20	18	63	55	19	16	12	8	13	19
doprava/ pošta/ telekomunikácie	16	11	53	44	26	11	3	7	24	26
peňažníctvo/ poisťovníctvo	18	22	45	33	0	0	0	11	36	39
iné	9	6	48	38	11	14	21	21	27	32
celoslovenský priemer	16	12	54	46	18	14	13	13	20	29

Legenda:

^{1/} Súčet percent prevyšuje 100 pre možnosť uviesť viac odpovedí

1. nedostatok vlastných odborných pracovníkov pre využitie najnovších výrobných technológií
2. nedostatok finančných prostriedkov na zakúpenie najnovších výrobných technológií
3. ekonomická nevýhodnosť využívania najnovších výrobných technológií v podniku
4. iné prekážky
5. v podniku nie sú prekážky v miere využívania moderných výrobných technológií

Najväčší podiel oslovených predstaviteľov malých a stredných podnikov (46%) považuje za hlavný dôvod nevyužívania najnovších výrobných technológií nedostatok finančných prostriedkov na ich zakúpenie. Tak isto ako v predošlom prieskume je to v najväčšej miere problém podnikov s 50 až 249 (52%) zamestnancami, firiem s priemyselnou výrobou (64%), poľnohospodárstvom, resp. potravinárskou výrobou (65%) a v súčasnosti aj s činnosťou v oblasti hotelierstva, reštaurácií a pohostinstiev (62%). Nedostatkem finančných prostriedkov na zakúpenie progresívnych výrobných technológií je sprevádzaná podnikateľská činnosť predovšetkým firiem v Trenčianskom (56%) a Banskobystrickom (51%) kraji.

Druhým najfrekvencovanejším dôvodom, prečo sa v širšej miere v slovenských malých a stredných podnikoch nevyužívajú najnovšie výrobné technológie bol v aktuálnom zisťovaní názor, že **využívanie moderných výrobných technológií by bolo ekonomicky nevýhodné. Tento dôvod uviedlo 14% predstaviteľov sledovaných firiem.** Nevýhodnosť používania moderných výrobných technológií vo svojom podniku deklarovali najmä oslovení z firiem zameraných na poľnohospodárstvo, resp. potravinársku výrobu (23%) a zástupcovia hotelov, reštaurácií a pohostinstiev (24%). V optike krajov sa vyššou mierou uvádzania tohto dôvodu vyznačujú zástupcovia malých a stredných podnikov v Trnavskom (20%), Prešovskom (22%) a Žilinskom kraji (24%).

Zo všetkých odpovedí, ktoré respondenti uvádzali ako prekážky širšiemu využívaniu najnovších výrobných technológií, **zaznamenala oproti marcu 2002 najväčší nárast – o 9 percentuálnych bodov – odpoveď „v našom podniku nie sú prekážky v miere využívania moderných výrobných technológií“,** pričom v aktuálnom zisťovaní to uviedlo **29% oslovených pracovníkov firiem.** Absenciu prekážok vo využívaní moderných výrobných technológií potvrdili v najväčšej miere firmy so zameraním na obchod (36%) a peňažníctvo (39%) a taktiež podniky, ktoré pôsobia v Bratislavskom (33%) a Košickom kraji (34%). Nárast deklarovania tohto dôvodu zástupcami oslovených podnikov sa prejavil vo všetkých kategóriách malých a stredných podnikov, k najvýraznejšiemu však podľa údajov z prieskumu prišlo:

- vo firmách s 0 až 9 zamestnancami a tiež v podnikoch s 10 až 49 zamestnancami o 11 percentuálnych bodov,
- v podnikoch zaoberajúcich sa priemyselnou výrobou o 17 percentuálnych bodov,
- v hoteloch, reštauráciách a pohostinstvách o 15 percentuálnych bodov,
- vo firmách podnikajúcich v oblasti obchodu o 13 percentuálnych bodov.

Medzi „**inými prekážkami**“ nevyužívania moderných výrobných technológií uvádzali respondenti napr.:

„Nemáme vlastnú výrobu“, „Činnosť firmy si to nevyžaduje“, „Nie sme výrobný podnik“, „Nedostatok investorov“, „Firma je pred likvidáciou“, „Zatiaľ sme nepotrebovali“, „Malé

priestory“, „Sme predajná organizácia“, „Zlá ekonomika štátu“, „Výroba sa len rozvíja“, „Vystačíme so súčasnou technológiou“, Dostať úver od bánk je nemožné“, „Sme malá firma na také vybavenie“, „Obmedzenosť trhu“, „Zákazník by nás nezaplatil“, „neviem posúdiť“.

Ak respondent uviedol, že prekážkou širšieho nevyužívania moderných výrobných technológií v jeho podniku je nedostatok finančných prostriedkov na ich zakúpenie, mal uviesť i príčiny tohoto stavu. Nasledujúca tabuľka poskytuje prehľad názorov oslovených zástupcov firiem na príčiny nedostatku finančných prostriedkov na spomínaný účel.

Tabuľka č. 32

Dôvody pre ktoré nemajú skúmané podniky dostatok finančných prostriedkov na využívanie moderných výrobných technológií (údaje v %) ^{1/2/}										
Počet zamestnancov v podniku	1		2		3		4		5	
	marec 2002	jún 2003	marec 2002	jún 2003	marec 2002	jún 2003	marec 2002	jún 2003	marec 2002	jún 2003
0 – 9	82	70	35	48	29	22	6	4	5	9
10 – 49	73	91	43	90	29	9	13	9	6	9
50 – 249	72	86	43	0	35	0	9	0	4	14
Druh činnosti										
priemyselná výroba	73	78	47	33	36	11	9	11	5	11
poľnohospodárstvo/ potravínarská výroba	92	50	42	0	25	0	0	0	0	50
obchod	74	58	38	33	33	17	11	0	3	8
hotely/ reštaurácie/ pohostinstvo	82	100	36	0	32	0	9	0	9	0
stavebníctvo	79	100	41	0	25	33	9	0	4	0
doprava/ pošta/ telekomunikácie	79	0	47	0	37	0	0	0	5	0
peňažníctvo/ poisťovníctvo	83	0	0	0	0	0	0	0	33	0
iné	78	90	27	40	22	20	9	10	14	10
celoslovenský priemer	77	78	39	29	30	15	9	5	6	10

Legenda:

1. nedostatok vlastných finančných zdrojov na zakúpenie najnovších výrobných technológií
2. nedostupnosť bankových úverov z dôvodu vysokých záruk na úver
3. nedostupnosť bankových úverov z dôvodu vysokého úroku
4. nedostatok informácií o možných finančných bankových a nebankových zdrojoch
5. iné dôvody

Medzi dôvodmi, pre ktoré malé a stredné podniky nemajú dostatok finančných prostriedkov na zakúpenie najnovších výrobných technológií výrazne **dominuje nedostatok vlastných finančných zdrojov na zakúpenie týchto technológií (78%)**. Je to prekážka najmä pre malé podniky s 10 až 49 zamestnancami (91%), tiež pre firmy, ktoré majú ako hlavný druh činnosti podľa OKEČ, zapísaný v Obchodnom registri, „iný“ (90%). I napriek

^{1/} Súčet percent prevyšuje 100 pre možnosť uviesť viac odpovedí

^{2/} Pre nízke absolútne početnosti malých a stredných podnikov odpovedajúcich na túto otázku, údaje považujeme len za orientačné.

tomu, že až 100% hotelov, reštaurácií a pohostinstiev a podnikov so stavebným zameraním, deklarovalo nedostatok vlastných finančných zdrojov na zakúpenie najnovších výrobných technológií (tak ako to vyplýva z predchádzajúcej tabuľky), musíme skonštatovať, že tieto údaje nie sú štatisticky relevantné, pretože bola nízka početnosť firiem s takýmto zameraním. Z krajového hľadiska majú nedostatok vlastných finančných zdrojov na zakúpenie najnovších výrobných technológií najmä firmy so sídlom v Trenčianskom (100%) a Žilinskom kraji (83%).

Podľa takmer pätiny oslovených predstaviteľov malých a stredných podnikov je dôvodom nedostatku financií na nákup moderných technológií **nedostupnosť bankových úverov z dôvodu vysokých záruk na úver**, avšak v porovnaní s marcom 2002 klesla frekvencia deklarovania tohto dôvodu o 10 percentuálnych bodov. Uvádzali ju najmä respondenti zastupujúci podniky z Trnavského (40%), Prešovského (43%) a Žilinského (50%) kraja. Na nedostupnosť bankových úverov z dôvodu vysokých záruk za úver sa sťažovali prevažne malé podniky s 0 až 9 pracovníkmi (48%). U stredných firiem s 50 až 249 zamestnancami sa tento typ odpovede nevyskytol ani raz.

V porovnaní s marcovým zisťovaním v roku 2002 sa **najvýraznejšie znížila frekvencia uvádzania nedostupnosti bankových úverov z dôvodu vysokého úroku ako príčiny nedostatku financií na nákup najnovších technológií**, a to o 15 percentuálnych bodov (z 30% v marci 2002 na súčasných 15%). Najčastejšie ju vyjadrovali predstavitelia malých podnikov do 9 zamestnancov (22%), so zameraním na stavebníctvo (33%) a podnikov v Žilinskom (33%) a Košickom (50%) kraji.

V „**iných dôvodoch**“ boli napr.: „Zastavenie poskytovania grantov na transfer technológie“, „Slabá podpora štátu malým podnikateľom“, „Zdlhavé vybavovanie úveru“, „Ešte sa len rozbiehame“, „Z nedostatku vonkajších zdrojov – neplatiči“, „Ťažká poprípade neskorá návratnosť investícií“, „Množstvo nezaplatených faktúr“, „Malá kúpyschopnosť obyvateľstva“, „Nezáujem“, „Nechcem uviesť“.

Ak respondent na otázku zisťujúcu hlavné prekážky širšieho nevyužívania moderných technológií vo svojom podniku uviedol ako jednu z príčin **ekonomickú nevýhodnosť ich využívania**, mal možnosť ďalej konkretizovať jej hlavné formy.

Tabuľka č. 33

Poradie foriem ekonomickej nevýhodnosti využívania najnovších výrobných technológií (údaje v %)^{1/}		marec 2002	jún 2003
1.	v dôsledku zavedenia najnovších výrobných technológií by sa citeľne zvýšila cenová hladina tovaru a služieb	45	52
2.	podnik nemá dostatočný odbyt produktov, služieb, pri ktorých sa využívajú progresívne technológie	49	39
3.	ťažkosti s umiestnením výrobkov na domácom trhu	20	18
4.	ťažkosti s umiestnením výrobkov na zahraničnom trhu	14	12
5.	iné dôvody	11	9

Tabuľka č. 34

^{1/} Súčet percent prevyšuje 100 pre možnosť uviesť viac odpovedí

Formy ekonomickej nevýhodnosti pre využívanie moderných výrobných technológií v podniku (údaje v %) ^{1/}										
Počet zamestnancov v podniku	1		2		3		4		5	
	marec 2002	jún 2003	marec 2002	jún 2003	marec 2002	jún 2003	marec 2002	jún 2003	marec 2002	jún 2003
0 - 9	47	41	22	21	13	3	40	50	15	9
10 - 49	53	50	16	21	16	18	50	41	6	9
50 - 249	18	11	18	5	12	32	53	79	6	11
Druh činnosti										
priemyselná výroba	47	32	25	21	41	21	56	58	0	21
poľnohospodárstvo/ potravínárska výroba	56	43	33	29	33	43	22	57	0	0
obchod	49	38	21	18	4	18	46	44	15	6
hotely/ reštaurácie/ pohostinstvo	50	20	0	0	0	0	25	80	38	0
stavebníctvo	65	33	12	29	12	5	46	67	0	10
doprava/ pošta/ telekomunikácie	30	0	10	33	10	0	60	33	10	33
peňažníctvo/ poisťovníctvo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
iné	40	53	24	10	8	0	32	43	24	7
celoslovenský priemer	49	39	20	18	14	12	45	52	11	9

Legenda:

1. podnik nemá dostatočný odbyt produktov, služieb, pri ktorých sa využívajú progresívne technológie
2. ťažkosti s umiestnením výrobkov na domácom trhu
3. ťažkosti s umiestnením výrobkov na zahraničnom trhu
4. v dôsledku zavedenia výrobných technológií by sa citelne zvýšila cenová hladina tovaru a služieb
5. iné dôvody

Citeľné zvýšenie cenovej hladiny tovarov a služieb po zavedení najnovších výrobných technológií vníma ako formu ekonomickej nevýhodnosti využívania najnovších výrobných technológií viac než polovica opýtaných predstaviteľov malých a stredných podnikov. S týmto názorom sa v najväčšej miere stotožňujú predstavitelia stredných podnikov s 50 až 249 zamestnancami (79%), ďalej firmy pôsobiace v stavebníctve (67%) a na základe optiky regionálneho členenia predovšetkým oslovení zástupcovia firiem z Nitrianskeho, Žilinského, Banskobystrického (všetko po 67%) a Košického kraja (69%).

Obavy z nedostatočného odbytu produktov, služieb, pri ktorých sa využívajú progresívne technológie sú charakteristické pre 39% predstaviteľov malých a stredných podnikov. V porovnaní s marcom 2002 sa tento podiel znížil o 10 percentuálnych bodov. Nedostatočným odbytom produktov a služieb, pri ktorých sa využívajú najnovšie technológie sa vyznačujú vo väčšej miere ako je priemer za celoslovenský súbor firmy s 10 až 49 pracovníkmi (50%), malé a stredné podniky zaoberajúce sa poľnohospodárstvom, resp. potravinárskou výrobou (43%) a z hľadiska krajového členenia najmä firmy v Trenčianskom (43%), Bratislavskom (44%) a Trnavskom kraji (58%).

^{1/} Súčet percent prevyšuje 100 pre možnosť uviesť viac odpovedí

Pre približne rovnaký podiel predstaviteľov malých a stredných podnikov, ako bolo v marci 2002, sú príčinou ekonomickej nevýhodnosti nevyužívania progresívnych technológií **ťažkosti s umiestnením výrobkov na domácom trhu**. Tento názor v porovnaní s celoslovenským priemerom vo väčšej miere prezentujú predstavitelia podnikov zaoberajúcich sa poľnohospodárstvom, resp. potravinárskou výrobou, stavebníctvom (po 29%) a firmy pôsobiace v oblasti dopravy, pôšt a telekomunikácií (33%). Hľadiska krajov potvrdili ťažkosti s umiestnením výrobkov na domácom trhu zástupcovia podnikov v Bratislavskom kraji (33%).

Medzi „**inými**“ formami, ktoré respondenti uviedli boli napr.: „Vyrábame v malých sériách“, „Sezónnosť prevádzky“, „Firme sa to neoplatí“, „Pre náš podnik nie je potrebné také zariadenie“, „Chystaná organizačná zmena firmy“, „Sme nevýrobná firma“.

Nie všetky malé a stredné podniky majú možnosť, respektíve je pre nich potrebné využívať najnovšie výrobné technológie. Súčasťou prieskumu bolo aj **získovanie súčasných možností podnikov spolupracovať na vývoji nových výrobných technológií**. Ich prehľad prezentuje nasledujúca tabuľka.

Tabuľka č. 35

Názory respondentov na možnosti ich podnikov spolupracovať na vývoji nových moderných technológií (údaje v %)										
Počet zamestnancov v podniku	1		2		3		4		5	
	marec 2002	jún 2003	marec 2002	jún 2003	marec 2002	jún 2003	marec 2002	jún 2003	marec 2002	jún 2003
0 - 9	16	16	17	20	14	15	12	11	41	38
10 - 49	20	28	29	28	19	10	9	8	22	26
50 - 249	28	24	36	28	17	20	7	10	11	18
Druh činnosti										
priemyselná výroba	33	35	36	36	12	9	6	4	13	16
poľnohospodárstvo/ potravinárska výroba	33	23	30	35	10	11	0	8	28	23
obchod	14	18	17	23	17	11	16	13	36	35
hotely/ reštaurácie/ pohostinstvo	19	24	6	5	28	19	0	0	47	52
stavebníctvo	12	17	28	30	23	17	4	8	33	28
doprava/ pošta/ telekomunikácie	26	26	18	8	16	22	3	7	37	37
peňažníctvo/ poisťovníctvo	18	47	9	11	9	21	0	5	64	16
iné	17	16	19	17	13	19	17	11	34	37
celoslovenský priemer	19	21	22	23	16	14	11	10	32	32

Legenda:

1. vývoj nových výrobných technológií riešime vlastnými kapacitami
2. vývoj nových výrobných technológií riešime v spolupráci s ďalšími firmami
3. vývoj nových výrobných technológií objednávame v špecializovanej firme
4. iná odpoveď
5. nemáme záujem spolupracovať na vývoji nových výrobných technológií

Údaje z aktuálneho prieskumu v porovnaní s obdobným zisťovaním z marca 2002 potvrdili, že možnosti slovenských malých a stredných podnikov spolupracovať na vývoji nových technológií sa v priebehu roka výrazne nezmenili:

Rovnako ako pred rokom, **takmer tretina (32%) skúmaných malých a stredných podnikov**, čo je najfrekvencovanejšia odpoveď, **nemá záujem spolupracovať na vývoji nových výrobných technológií**. V tejto skupine podnikov sú oproti priemeru za celoslovenský súbor výraznejšie zastúpené, rovnako ako v marci 2002, najmenšie podniky z menej ako 10 zamestnancami (38%), momentálne aj firmy zaoberajúce sa hotelami, reštauráciami resp. pohostinstvami (52%), ale aj dopravou, poštou a telekomunikáciami a „inými“ činnosťami (obe po 37%). Z hľadiska krajového členenia bola táto odpoveď frekvencovanejšia u predstaviteľov podnikov sídlacích v Trenčianskom a Žilinskom kraji (po 37%).

Rovnako ako v marci 2002 druhá najväčšia skupina podnikov **rieši vývoj nových výrobných technológií v spolupráci s ďalšími firmami (23%)**. Takáto forma spolupráce na vývoji nových technológií je najprístupnejšou formou pre podniky s 10 až 49 zamestnancami a takisto s 50 až 249 pracovníkmi (po 28%), ďalej pre firmy, ktorých hlavnou obchodnou činnosťou je priemyselná výroba (36%), poľnohospodárstvo, resp. potravinárska výroba (35%) a stavebníctvo (30%) a v optike krajov pre malé a stredné podniky v Banskobystrickom (27%) a Košickom kraji (38%).

Približne pätina malých a stredných podnikov (21%) rieši vývoj nových výrobných technológií vlastnými kapacitami. Medzi týmito firmami prevažujú podniky s počtom zamestnancov od 10 do 49 (28%), ďalej tak ako v marci 2002, firmy zamerané na priemyselnú výrobu (35%), podniky, ktorých sféra činnosti patrí pod dopravu, pošty a telekomunikácie (26%), v súčasnosti aj firmy pôsobiace v peňažníctve (47%) a firmy s pôsobnosťou v Nitrianskom (26%) a Prešovskom kraji (25%).

Medzi približne sedminou **(14%) malých a stredných podnikov, ktoré si vývoj nových výrobných technológií objednávajú v špecializovanej firme** sú v najväčšej miere zastúpené firmy pôsobiace v oblasti hotelierstva, reštaurácií a pohostinstiev (19%), v peňažníctve (21%) a v sektore dopravy, pôšt a telekomunikácií (22%). Z pohľadu počtu zamestnancov to boli stredné podniky s 50 až 249 pracovníkmi (20%) a z regionálneho pohľadu podniky z Prešovského (21%) a Trenčianskeho kraja (22%).

4. VYBRANÉ EKONOMICKÉ UKAZOVATELE V MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOV V ROKU 2002

I. ROČNÝ OBRAT MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOV V ROKU 2002

Jedným z hlavných ekonomických ukazovateľov, ktorý vypovedá o hospodárení a úspešnosti daného malého alebo stredného podniku je ročný obrat firmy. V aktuálnom prieskume sme zisťovali, aký ročný obrat zaznamenali skúmané malé a stredné podniky v roku 2002.

Tabuľka č. 36

Ročný obrat malých a stredných podnikov v roku 2002 v celoslovenskom priemere a podľa počtu zamestnancov (údaje v %)							
Počet zamestnancov podniku	Ročný obrat, v mil Sk						
	do 1 mil Sk	od 1 do 5 mil Sk	od 5 do 10 mil Sk	od 10 do 50 mil Sk	od 50 do 100 mil Sk	od 100 do 500 mil Sk	viac ako 500 mil Sk
SR	21	25	21	22	5	5	1
0 – 9	28	33	21	15	2	1	0
10 – 49	12	16	24	36	5	5	1
50 – 249	2	6	8	23	21	33	7

Malé a stredné podniky, ktoré zamestnávajú menší počet pracovníkov dosiahli v roku 2002 nižší ročný obrat ako tie firmy, ktoré majú vyšší počet zamestnancov. Môžeme skonštatovať, že výška dosiahnutého ročného obratu je úmerná počtu zamestnancov v podniku. Najnižší ročný obrat – do 1 mil Sk zaznamenalo 28% malých firiem do 9 zamestnancov a iba 2% stredných podnikov od 50 do 249 zamestnancov. Naproti tomu, ročný obrat vo výške od 100 do 500 mil Sk sa oveľa častejšie, ako bol celoslovenský priemer vyskytoval v stredných firmách od 50 do 249 pracovníkov a iba v 1% najmenších firiem do 9 zamestnancov.

Tabuľka č. 37

Ročný obrat malých a stredných podnikov v roku 2002 podľa OKEČ a kraja, v ktorom firma sídli (údaje v %)							
Druh činnosti	Ročný obrat, v mil Sk						
	do 1 mil Sk	od 1 do 5 mil Sk	od 5 do 10 mil Sk	od 10 do 50 mil Sk	od 50 do 100 mil Sk	od 100 do 500 mil Sk	viac ako 500 mil Sk
priemyselná výroba	11	19	25	27	6	11	1
poľnohospodárstvo/ potravínarska výroba	20	15	15	25	5	10	10
obchod	25	27	20	20	4	3	1
hotely/ reštaurácie/ pohostinstvo	18	29	29	18	6	0	0
stavebníctvo	10	18	28	29	7	8	0
doprava/ pošta/ telekomunikácie	17	33	17	29	4	0	0
peňažníctvo/ poisťovníctvo	12	38	0	0	37	13	0
iné	29	32	19	17	1	2	0

Kraj	do 1 mil Sk	od 1 do 5 mil Sk	od 5 do 10 mil Sk	od 10 do 50 mil Sk	od 50 do 100 mil Sk	od 100 do 500 mil Sk	viac ako 500 mil Sk
Bratislavský	29	28	24	12	5	2	0
Trnavský	27	27	16	18	8	4	0
Trenčiansky	14	23	23	28	5	6	1
Nitriansky	19	30	20	24	2	5	0
Žilinský	6	16	31	29	10	6	2
Banskobystrický	23	26	18	22	3	6	2
Prešovský	17	22	20	30	7	4	0
Košický	21	27	22	22	3	4	1
Celoslovenský priemer	21	25	21	22	5	5	1

Najnižší ročný obrat v roku 2002 – do 1 mil Sk deklarovali vo zvýšenej miere v porovnaní s celoslovenským priemerom hlavne malé a stredné podniky pôsobiace v oblasti obchodu (25%) a uvádzajúce „iný“ druh činnosti (29%) a podľa krajového členenia prevažne firmy so sídlom v Trnavskom (27%) a Bratislavskom kraji (29%).

Ročný obrat vo výške od 1 do 5 mil Sk častejšie ako priemer za celoslovenský súbor uvádzali hotely, reštaurácie a pohostinstvá (29%), firmy z oblasti dopravy, pôšt a telekomunikácií (33%), podniky zo sektoru peňažníctva (38%) a firmy s „iným“ druhom činnosti (32%). Takmer tretina podnikov z Nitrianskeho kraja potvrdila svoj ročný obrat za minulý rok od 1 do 5 mil Sk (30%).

V roku 2002 zaznamenali ročný obrat firmy v rozpätí 5 až 10 mil Sk hlavne hotely, reštaurácie, pohostinstvá (29%), stavebné firmy (28%) a firmy podnikajúce v Žilinskom kraji (31%).

Necelá tretina stavebných podnikov a firiem zo sektoru dopravy, pôšt a telekomunikácií uviedla, že ich ročný obrat v roku 2002 bol od 10 do 50 mil Sk (obe po 29%). Obrat firiem v tejto výške bol charakteristický najmä pre Žilinský (29%) a Prešovský kraj (30%).

Z malých a stredných podnikov, ktoré uviedli, že ich ročný obrat v roku 2002 bol od 50 do 100 mil Sk bolo najviac zastúpených zo sektoru peňažníctva (37%) a Žilinského kraja (10%).

Do skupiny firiem s ročným obratom vo výške od 100 do 500 mil Sk sa zaradili hlavne podniky z oblasti peňažníctva (13%), priemyselnej výroby (11%) a poľnohospodárstva, resp. potravinárskej výroby (10%). Najvyšší ročný obrat nad 500 mil Sk dosiahlo 10% firiem pôsobiacich v poľnohospodárstve a potravinárskej výrobe.

Tabuľka č. 38

Ročný obrat malých a stredných podnikov v roku 2002 podľa podielu ich exportu z celkového objemu výroby v roku 2002 (údaje v %)							
	Ročný obrat, v mil Sk						
Podiel exportu z objemu výroby	do 1 mil Sk	od 1 do 5 mil Sk	od 5 do 10 mil Sk	od 10 do 50 mil Sk	od 50 do 100 mil Sk	od 100 do 500 mil Sk	viac ako 500 mil Sk
do 10%	12	25	17	30	8	7	1
od 10 do 30%	0	29	24	34	5	5	3
od 30 do 50%	0	18	18	27	9	23	5
od 50 do 70%	0	8	15	31	38	8	0
viac ako 70%	18	11	19	22	7	19	4
firma neexportuje	25	27	22	19	3	3	0
Celoslovenský priemer	21	25	21	22	5	5	1

Štvrtina malých a stredných podnikov, ktoré uviedli, že ich ročný obrat v roku 2002 dosiahol menej ako 1 mil Sk zároveň potvrdila, že vôbec neexportuje.

Malé a stredné podniky, ktoré potvrdili, že ich ročný obrat za rok 2002 bol od 100 do 500 mil Sk zároveň vo zvýšenej miere deklarovali, že v roku 2002 tvoril export z ich celkového objemu výroby 30 až 50% (23%) a takmer jedna tretina takýchto podnikov exportovala viac než 70% z celkového objemu výroby.

II. PODIEL EXPORTU Z CELKOVÉHO OBJEMU VÝROBY V ROKU 2002 V MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOKCH

V aktuálnom zisťovaní sa potvrdilo, že tri štvrtiny malých a stredných podnikov v roku 2002 vôbec neexportovalo a u 10% podnikov tvoril export iba 10%-ný podiel z celkového objemu výroby.

Tabuľka č. 39

Podiel exportu z celkového objemu výroby v roku 2002 v malých a stredných podnikoch v celoslovenskom priemere a podľa veľkosti podnikov (údaje v %)						
Počet zamestnancov podniku	Podiel exportu					
	do 10%	10%-30%	30%-50%	50%-70%	viac ako 70%	firma neexportuje
SR	10	5	4	2	4	75
0 – 9	9	4	1	2	3	81
10 – 49	11	6	5	2	3	73
50 – 249	13	6	11	6	11	53

Zistili sme, že medzi malými a strednými podnikmi, ktorých export tvorí maximálne 30% z celkového objemu svojej výroby, sú rovnomerne zastúpené firmy všetkých veľkostných skupín. So stúpajúcim počtom zamestnancov vo firme zároveň narastá aj podiel exportu v jednotlivých podnikoch. Väčší podiel exportu je charakteristický skôr pre firmy s počtom zamestnancov od 50 do 249 pracovníkov. Naopak, až 81% malých podnikov do 10 zamestnancov neexportuje vôbec.

Tabuľka č. 40

Podiel exportu z celkového objemu výroby v roku 2002 v malých a stredných podnikoch podľa OKEČ a kraja, v ktorom firma sídli (údaje v %)						
Druh činnosti	Podiel exportu					
	do 10%	10% - 30%	30% - 50%	50% - 70%	viac ako 70%	firma neexportuje
priemyselná výroba	19	7	13	8	11	42
poľnohospodárstvo/ potravinárska výroba	4	5	0	5	0	86
obchod	12	7	2	1	3	75
hotely/ reštaurácie/ pohostinstvo	5	0	0	0	5	90
stavebníctvo	7	2	2	0	2	87
doprava/ pošta/ telekomunikácie	4	0	8	0	8	80
peňažníctvo/ poisťovníctvo	0	0	5	6	0	89
iné	8	4	0	1	3	84
Kraj						
Bratislavský	8	5	3	1	0	83
Trnavský	12	5	1	1	6	75
Trenčiansky	15	3	2	1	8	71
Nitriansky	5	4	6	7	7	71

Žilinský	13	8	7	3	7	62
Banskobystrický	16	3	3	0	1	77
Prešovský	6	7	6	7	5	69
Košický	4	7	5	0	1	83
Celoslovenský priemer	10	5	4	2	4	75

Medzi malými a strednými podnikmi, ktoré exportujú do 10% z celkového objemu svojej výroby, boli nadpriemerne zastúpené hlavne podniky zamerané na priemyselnú výrobu (19%) a sídlia v Trenčianskom (15%) a Banskobystrickom kraji (16%).

Export vo výške 10-30% z celkového objemu výroby v roku 2002 sa častejšie ako celoslovenský priemer vyskytoval u malých a stredných podnikoch v Žilinskom kraji (8%) a podiel exportu 30 až 50% častejšie uvádzali firmy so zameraním na priemyselnú výrobu (13%) a dopravu, pošty, telekomunikácie (8%).

Viac než 50% až 70% vývozu vlastnej výroby je charakteristických hlavne podniky v oblasti priemyselnej výroby (8%) a sídlia v Nitrianskom a Prešovskom kraji (po 7%). Viac než 70% objemu svojej výroby exportujú vo zvýšenej miere ako priemer za celoslovenský súbor najmä podniky s priemyselnou výrobou (11%) a pôsobiace v oblasti dopravy, pôšt a telekomunikácií (8%).

Malé a stredné podniky, ktoré uviedli, že neexportujú sídlia väčšinou v Bratislavskom a Košickom kraji (po 83%) a pôsobia v oblasti dopravy, pôšt a telekomunikácií (80%), v poľnohospodárstve, resp. potravinárskej výrobe (86%), v stavebníctve (87%), peňažníctve (89%), hotelierstve (90%), alebo majú „iný“ druh činnosti (84%).

5. METODIKA VÝSKUMU

Terénna fáza výskumu bola realizovaná v dňoch od 11. do 23. júna 2003 školenými externými spolupracovníkmi ÚVVM - anketármi technikou štandardizovaného rozhovoru.

Základný súbor tvorilo 53 484 malých a stredných podnikateľov zapísaných do Obchodného registra. Databázový súbor malých a stredných podnikateľov bol poskytnutý Sekciou metodiky a informatiky ŠÚ SR.

Výberový súbor bol utvorený stratifikovaným náhodným výberom z databázového súboru malých a stredných podnikateľov. Ako charakteristiky základného súboru boli vybrané dva znaky:

a) rozdelenie podnikov podľa počtu zamestnancov na:

- 01 = malé s počtom zamestnancov od 0 do 9 a od 10 do 49
- 02 = stredné, s počtom zamestnancov od 50 do 249

b) rozdelenie podnikov podľa hlavného druhu činnosti zapísaného do Obchodného registra, pričom kategorizácia hlavných činností bola stanovená: 01 = priemyselná výroba, 02 = poľnohospodárstvo/potravinárska výroba, 03 = obchod, 04 = hotely/ reštaurácie/pohostinstvo, 05 = stavebníctvo, 06 = doprava/pošta/telekomunikácie, 07 = peňažníctvo/poistovníctvo/ a 08 = iný druh činnosti. Na generovanie výberového súboru bola použitá metóda optimálneho proporcionálneho stratifikovaného náhodného výberu.

Anketári obdržali zoznam podnikov, v ktorých mali realizovať rozhovory. Zoznam podnikov obsahoval dvojnásobný počet adries podnikov aby okrem určených podnikov mali k dispozícii aj náhradné adresy. Okrem toho mali anketári k dispozícii ako pomôcku pri rozhovoroch s respondentami list generálneho riaditeľa Národnej agentúry pre rozvoj malého a stredného podnikania, v ktorom bol objasnený projekt skúmania „Úroveň vybavenia malých a stredných podnikov informačnými a výrobnými technológiami“.

Návratnosť dotazníkov: Po zhodnotení úrovne terénnych prác a kontrole jednotlivých dotazníkov bolo na spracovanie odovzdaných 858 dotazníkov, čo predstavuje 63,56%-nú návratnosť z plánovaného rozsahu výberovej vzorky $n=1350$.

Základné faktory, ktoré ovplyvnili návratnosť dotazníkov:

- zdĺhavé vyhľadávanie konkrétnych podnikov zvyšovalo náročnosť práce anketárov,
- niektoré podniky prestali existovať, alebo zmenili pôsobisko
- nepresnosti a neaktuálnosť v záznamoch databázového súboru malých a stredných podnikateľov.

Vzhľadom na určitý stupeň nepresnosti a neaktuálnosti údajov v databázovom súbore malých a stredných podnikateľov nie je možné presne stanoviť parametre základného súboru pre znaky kraj, rozdelenie podnikov podľa počtu zamestnancov a rozdelenie podnikov podľa hlavného druhu činnosti zapísaného do Obchodného registra. Z uvedených dôvodov sa nedá vykonať korektná analýza reprezentatívnosti výberového súboru.

6. ZHRNUTIE

ÚVVM v spolupráci s Infostatom uskutočnil v dňoch 11. až 23. júna 2003 prieskum verejnej mienky pod názvom **Využívanie informačných a výrobných technológií v malých a stredných podnikoch**. Z jeho výsledkov upriamujeme pozornosť na nasledujúce základné poznatky:

- podľa aktuálneho výskumu sú najrozšírenejšou informačnou technológiou v skúmaných firmách počítače s prepojením na internet. Oproti predchádzajúcim zisťovaniam došlo k výraznému nárastu počtu firiem, ktoré majú svoje počítače pripojené na vonkajšiu sieť – internet (január 2000 – 29% firiem, máj 2000 – 43% firiem, marec 2002 – 55% firiem a jún 2003 – 67% podnikov) a zároveň poklesol počet malých a stredných podnikov, ktoré vlastnia počítače, ktoré nie sú pripojené k sieti.

- čím vyšší bol ročný obrat firiem v roku 2002, tým častejšie disponovali ich firemné počítače prepojením na vonkajšiu počítačovú sieť - internet (81% firiem s obratom od 10 do 50 mil Sk, 82% firiem s obratom od 50 do 100 mil Sk, 91% firiem s obratom od 100 do 500 mil Sk a 100% firiem majúcich obrat viac ako 500 mil Sk).

- informačné technológie sa používajú v malých a stredných podnikoch (84%) predovšetkým na spracúvanie ekonomickej agendy (napr. na mzdy, účtovníctvo, skladové hospodárstvo), menej na elektronickú poštu (63%), na elektronický obchod (45%), na riadenie časti prevádzky alebo výroby (26%) a na komplexné riadenie prevádzky alebo výroby (14%).

- v malých a stredných podnikoch, v ktorých využívajú informačné technológie aj na elektronické obchody sa v rámci toho prednostne zameriavajú na vyhľadávanie obchodných ponúk (63%), realizujú platby cez banku elektronickou formou (60%) a v 54% inzerujú svoje produkty na vlastnej webovskej stránke.

- z malých a stredných podnikov na Slovensku až 83% využíva internet denne a 13% dva až trikrát týždenne. Čo sa týka intenzity využitia internetu platí zásada, že čím väčšia firma, tým častejšie využíva internet.

- najrozšírenejšími operačnými systémami, ktoré využívajú malé a stredné podniky je MS WINDOWS 95 alebo MS WINDOWS 98 (v 71% firiem).

- pätnásť percent zástupcov malých a stredných podnikov, ktorí boli v rámci zisťovania oslovení, uviedlo, že ich firma nevyužíva žiadne technické prostriedky pri svojej podnikateľskej činnosti.

- výrobné technológie, ktoré skúmané malé a stredné podniky využívajú sú podľa 32% oslovených na nižšej úrovni ako v súčasnosti používané výrobné technológie vo svete, 29% si myslí, že sú na súčasnej svetovej úrovni a 15% ich hodnotilo ako na podstatne nižšej úrovni, ako sú v súčasnosti používané výrobné technológie vo svete

- viac než pätina oslovených (29%) uviedla, že v ich podniku neexistujú prekážky v miere využívania moderných výrobných technológií. Nedostatočné využívanie najnovších

výrobných technológií vo svojich firmách pripisujú respondenti predovšetkým nedostatku finančných prostriedkov na ich zakúpenie (46%) a ekonomickej nevýhodnosti ich využívania v podniku (14%). Ostatné dôvody sa pohybovali na úrovni 12 - 13%

- v podnikoch, kde nie je dostatok finančných prostriedkov na zakúpenie najnovších výrobných technológií respondenti uvádzali ako hlavnú príčinu tohoto stavu nedostatok vlastných finančných zdrojov na ich zakúpenie (78%), nedostatok bankových úverov z dôvodu vysokých záruk na úver (29%) a nedostupnosť bankových úverov z dôvodu vysokého úroku (15%)

- ak oslovení zástupcovia skúmaných firiem uviedli ako dôvod nevyužívania moderných výrobných technológií v ich podnikoch ekonomickú nevýhodnosť ich využívania, konkretizovali ju tak, že podnik nemá dostatočný odbyt produktov, služieb, pri ktorých sa progresívne technológie využívajú (39%), respektíve by sa v dôsledku ich zavedenia citeľne zvýšila cenová hladina tovaru (52%).

- malé a stredné podniky, ktoré zamestnávajú menší počet pracovníkov dosiahli v roku 2002 nižší ročný obrat ako tie firmy, ktoré majú vyšší počet zamestnancov. Výška dosiahnutého ročného obratu je úmerná počtu zamestnancov v podniku. Najnižší ročný obrat – do 1 mil Sk zaznamenalo 28% malých firiem do 9 zamestnancov a iba 2% stredných podnikov od 50 do 249 zamestnancov

- štvrtina malých a stredných podnikov, ktoré uviedli, že ich ročný obrat v roku 2002 dosiahol menej ako 1 mil Sk zároveň potvrdila, že vôbec neexportuje

- tri štvrtiny malých a stredných podnikov v roku 2002 vôbec neexportovalo a u 10% podnikov tvoril export iba 10%-ný podiel z celkového objemu výroby

7. ZOZNAM TABULIEK A GRAFOV

	strana
Graf č. 1	9
Informačné technológie používané v skúmaných malých a stredných podnikoch – porovnanie za výskumy zo septembra 1999, januára 2000, mája 2000 a marca 2002	
Tabuľka č. 1	11
Informačné technológie využívané v malých a stredných podnikoch v celoslovenskom priemere a podľa veľkosti podnikov	
Tabuľka č. 2	12
Informačné technológie využívané v malých a stredných podnikoch podľa OKEČ a kraja, v ktorom firma sídli	
Tabuľka č. 3	13
Množstvo firiem, ktoré uvádzajú, že nevyužívajú žiadnu informačnú technológiu v celoslovenskom priemere a podľa veľkosti podnikov	
Tabuľka č. 4	13
Množstvo firiem, ktoré uvádzajú, že nevyužívajú žiadnu informačnú technológiu podľa OKEČ a kraja, v ktorom firma sídli	
Tabuľka č. 5	15
Účely, na ktoré sa prevažne využívajú informačných technológií v skúmaných malých a stredných podnikoch v celoslovenskom priemere a podľa veľkosti podnikov	
Tabuľka č. 6	16
Účely, na ktoré sa prevažne využívajú informačné technológie v skúmaných malých a stredných podnikoch podľa OKEČ a kraja, v ktorom firma sídli	
Tabuľka č. 7	18
Konkrétne formy využitia informačných technológií v malých a stredných podnikoch v celoslovenskom priemere a podľa počtu zamestnancov	
Tabuľka č. 8	19
Konkrétne formy využitia informačných technológií v malých a stredných podnikoch podľa OKEČ a kraja, v ktorom firma sídli	
Tabuľka č. 9	21
Počet zamestnancov, ktorí majú na svojom služobnom počítači prístup na internet v celej vzorke SR a v rozdelení firiem podľa počtu zamestnancov	
Tabuľka č. 10	22
Počet zamestnancov, ktorí majú na svojom služobnom počítači prístup na internet podľa OKEČ a kraja, v ktorom firma sídli	
Tabuľka č. 11	23
Frekvencia využívania internetu na pracovné účely v malých a stredných podnikoch v celej vzorke SR a podľa počtu zamestnancov	
Tabuľka č. 12	23
Frekvencia využívania internetu na pracovné účely v malých a stredných podnikoch podľa OKEČ a kraja, v ktorom firma sídli	
Tabuľka č. 13	25
Spôsob pripojenia malých a stredných podnikov na internet v celej vzorke SR a podľa počtu zamestnancov	
Tabuľka č. 14	26
Spôsob pripojenia malých a stredných podnikov podľa OKEČ a kraja, v ktorom firma sídli	
Tabuľka č. 15	27
Pozitívny význam internetu pre malé a stredné firmy v celej vzorke SR a podľa počtu zamestnancov	
Tabuľka č. 16	28
Pozitívny význam internetu pre malé a stredné firmy podľa OKEČ a kraja, v ktorom firma sídli	
Tabuľka č. 17	29
Negatívny význam internetu pre malé a stredné firmy v celej vzorke SR a podľa počtu zamestnancov	
Tabuľka č. 18	30
Negatívny význam internetu pre malé a stredné firmy podľa OKEČ a kraja, v ktorom firma sídli	
Tabuľka č. 19	31
Perspektívy využívania internetu v malých a stredných podnikoch v celej vzorke SR a podľa počtu zamestnancov	
Tabuľka č. 20	32
Perspektívy využívania internetu v malých a stredných podnikoch podľa OKEČ a kraja, v ktorom firma sídli	
Tabuľka č. 21	33
Dôvody nevyužívania internetu v malých a stredných podnikoch v celej vzorke SR a podľa počtu zamestnancov	

Tabuľka č. 22	Dôvody nevyužívania internetu v malých a stredných podnikoch podľa OKEČ a kraja, v ktorom firma sídli	34
Tabuľka č. 23	Využitie jednotlivých operačných systémov používaných na pracovných staniciach v malých a stredných podnikoch v celoslovenskom priemere a podľa veľkosti podnikov	35
Tabuľka č. 24	Využitie jednotlivých operačných systémov používaných na pracovných staniciach v malých a stredných podnikoch podľa OKEČ a kraja, v ktorom firma sídli	36
Tabuľka č. 25	Využitie jednotlivých operačných systémov používaných na serveroch v malých a stredných podnikoch v celoslovenskom priemere a podľa veľkosti podnikov	37
Tabuľka č. 26	Využitie jednotlivých operačných systémov používaných na serveroch v malých a stredných podnikoch podľa OKEČ a kraja, v ktorom firma sídli	37
Tabuľka č. 27	Podiely využívaných operačných systémov, ktoré vo firmách zakúpili v jednotlivých uvedených rokoch	38
Tabuľka č. 28	Ostatné uvedené operačné systémy používaných v malých a stredných podnikoch v celoslovenskom priemere	39
Graf č. 2	Využívanie výrobných technológií v malých a stredných podnikoch na Slovensku	40
Tabuľka č. 29	Využívanie výrobných technológií v malých a stredných podnikoch na Slovensku v rokoch 2002 a 2003	40
Tabuľka č. 30	Hodnotenie úrovne výrobných technológií využívaných v podniku v porovnaní s ich úrovňou vo svete	41
Tabuľka č. 31	Dôvody širšieho nevyužívania výrobných technológií v malých a stredných firmách	42
Tabuľka č. 32	Dôvody, pre ktoré nemajú skúmané podniky dostatok finančných prostriedkov na využívanie moderných výrobných technológií	44
Tabuľka č. 33	Poradie foriem ekonomickej nevýhodnosti využívania najnovších výrobných technológií	45
Tabuľka č. 34	Formy ekonomickej nevýhodnosti pre využívanie moderných výrobných technológií v podniku	46
Tabuľka č. 35	Názory respondentov na možnosti ich podnikov spolupracovať na vývoji nových moderných technológií	47
Tabuľka č. 36	Ročný obrat malých a stredných podnikov v roku 2002 v celoslovenskom priemere a podľa počtu zamestnancov	49
Tabuľka č. 37	Ročný obrat malých a stredných podnikov v roku 2002 podľa OKEČ a kraja, v ktorom firma sídli	49
Tabuľka č. 38	Ročný obrat malých a stredných podnikov v roku 2002 podľa podielu ich exportu z celkového objemu výroby v roku 2002	51
Tabuľka č. 39	Podiel exportu z celkového objemu výroby v roku 2002 v malých a stredných podnikoch v celoslovenskom priemere a podľa veľkosti podnikov	52
Tabuľka č. 40	Podiel exportu z celkového objemu výroby v roku 2002 v malých a stredných podnikoch podľa OKEČ a kraja, v ktorom firma sídli	52

KONTAKTNÁ ADRESA:

NÁRODNÁ AGENTÚRA PRE ROZVOJ MALÉHO A STREDNÉHO PODNIKANIA
EURO INFO CENTRE SK - 672 Bratislava,
Prievozská 30, 821 05 BRATISLAVA 2, SLOVAK REPUBLIC

Tel.: 02 / 53 41 73 28, 53 41 73 33, 53 41 97 73, 53 41 73 06, 53 41 97 74

Fax: 02 / 53 41 97 72, 53 41 73 39

Internet URL: <http://www.nadsme.sk>

e-mail: agency@nadsme.sk, eicsk672@nadsme.sk